

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Siikajoki

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

KARINKANTA

Pohjanmaan rantatie - Karinkannantie (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

LUOHUA

Luohuan raitti

Launonen
Luohuan entinen kauppa (Lonka)
Luohuan koulu
Luohuan Osuusmeijeri
Mäkitalo
Paavolan Osuuskaupan Luohuan myymälä

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

MERIKYLÄ

Tauvo

Haikara

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

PEHKOLA

Paavolan kirkonraitti (RKY 2009)

Entinen Paavolan Osuuspankki
Haarala
Jauhiala
Karhu
Paavolan entinen kunnanvirasto
Paavolan kirkko ja tapuli
Paavolan kirkonkylän kansakoulu
Paavolan kotiseutumuseo
Paavolan Osuusmeijeri
Paavolan vanha paloasema
Rantatalo, Seppälä
Tapion luhti

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas

REVONLAHTI

Revonlahden kirkko, kirkkopuisto ja hautausmaa

maakunnallisesti arvokas

Ruukin maatalousoppilaitos ja koeasema (RKY 2009)

Koeasema
Maatalousoppilaitos

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas

RUUKKI

Martikkala

Kallila
Lunki
Martikkala
Martikkalan mylly

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Ruukinkoski ja Yrityspuisto

Hämeen tila
Ruukin kaljatehdas
Ruukinkartano
Ruukinkoski ja Kreivinsaari

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Sahanseudun Katinhännän asuinalue (RKY 2009)

Ruukin tärpättitehdas
Sahanseudun kauppa
Sahanseudun koulu
Sahanseudun patruunantalo
Sahanseudun pytingit
Sahanseudun vahtitupa

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

SIIKAJOKI**Pohjanmaan rantatie - Klingsporintie (RKY 2009)****valtakunnallisesti arvokas****Pohjanmaan rantatie - Vanha maantie-Kirkkotie (RKY 2009)****valtakunnallisesti arvokas****Siikajoen kirkko ympäristöineen (RKY 2009)**

Kerttula
Pirilä
Siikajoen kirkko ja tapuli
Siikajoen pappila
Väri

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Turpeenperän vanhat aitat ja sotilastorppa

Ryky
Turpeenoja
Valtokari

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

YLIPÄÄ**Komppalinnan koulukeskus****maakunnallisesti arvokas****Meijerinsaari**

Myllylä
Siikajoen Osuusmeijeri

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Nikolan umpipiha (RKY 2009)**valtakunnallisesti arvokas**

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloon maarekisterikylittäin

KARINKANTA

Karinkannan mänty
Karinkannan vanha koulu

LAPPI

Entinen Oulun läänin kuntien yhteinen työlaitos ja Metsäpirtti
Korsun koulu
Roitomaa
Tuomiojan asema

LUOHUA

Rankisperän koulu

MERIKYLÄ

Hirvaskari

PEHKOLA

Huumolan koulu
Hyrylä
Kangas (Anttila)
Kiimala ja Hannonen (ent. Hautala)
Mäkelä
Nivalan luhtiaitta
Paavolan pappila
Paavolan vanhustentalot
Pehkolanmäki
Peurakangas
Rintamamiestalo Saarikoski
Rintamamiestalo Savikorpi
Roppolan luhti
Ruukin kunnanlääkärin talo ja neuvola
Saaraniemi
Saarikosken koulu
Saarikosken nuorisoseuran talo
Takalo-Roppola
Tikkakankaan koulu
Yli-Sakari

REVONLAHTI

Hög
Palokangas
Palosuo luhti
Pöyryn voimala
Relletin asema
Revonlahden entinen kunnantalo
Revonlahden koulu
Revonlahden pappila ja Suomen sodan muistomerkki

RUUKKI

Askolan puoji
Ruukin kansakoulu
Ruukin kirkonkylän koulu
Ruukin vanha apteekin talo
Veturien huolto- ja vesitorni

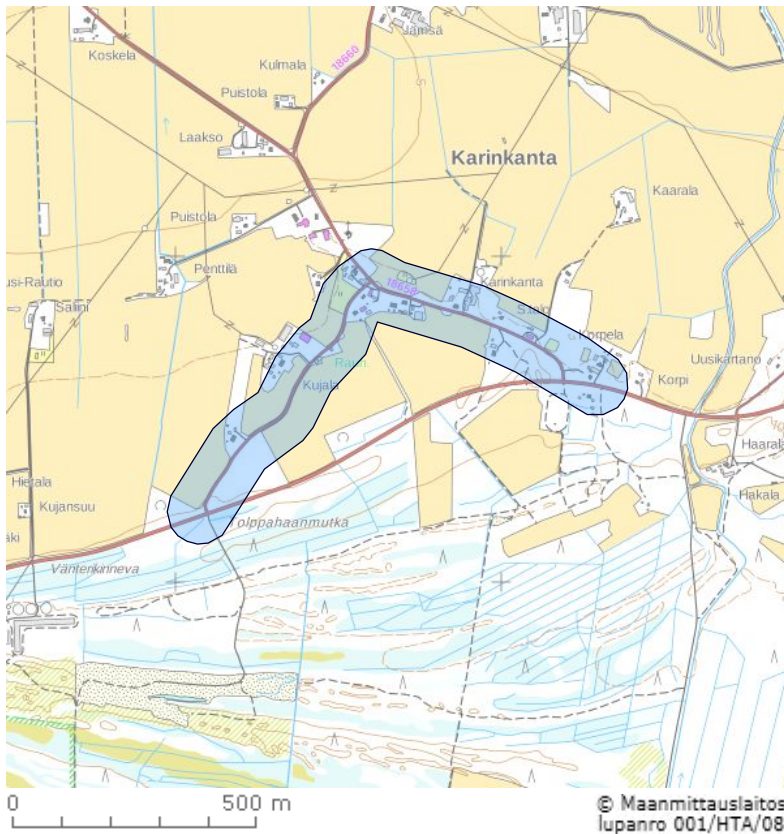
SIIKAJOKI

Kastellin kartano

Mat`Heikki
Matinheikki
Nikkilä
Ranta-Ukkola ja Ukkola
Siikajoen seurakuntasali
Törmälän luhti

YLIPÄÄ

Nuorisoseurantalo

alueen nimi: **Pohjanmaan rantatie - Karinkannantie (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Karinkanta

tyyppi: liikenneympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjanmaan rantatie on yksi Suomen tärkeistä historiallisista tielinjoista. Ratsupolusta 1600-luvulla kehittynyt maantie on kulkenut Turusta Tukholmaan Pohjanlahden ympäri. Rantatie on ollut Pohjanmaan tärkein tie ja Lapin läänin alueella pitkään ainoa maantie.

Vanhan linjauksen mukainen maantie on ollut monin paikoin käytössä aina 1950-luvulle. Parhaiten säilyneillä tieosuuksilla vanhan tien maastonmyönteinen olemus ja linjaus ovat tien parantamisesta huolimatta säilyneet tai nähtävissä. Tiet ovat kapeita ja vaihdellen hiekka- ja sorapintaista päällystettyihin.

Pohjois-Pohjanmaalla Pohjanmaan rantatien parhaimmin säilyneet osuudet kunnittain ovat: Kalajoella Alajoentie, Juolantie, osa Sunintietä; Pyhäjoella Sunintie kaksiosaisena, Yppärin Vanha tie, Etelänkylän silta - Vanhatie - Lahnaojantie, Parhalahti; Raahessa Saloinen, Haaksiluodontie – Oikotie; Siikajoella Vanha maantie – Kirkkotie, Klingsporintie, Karinkannantie; Lumijoella Äijänseläntie; Haukiputaalla Mietunperäntie; Iissä Räninperäntie - Ojakyläntie, Hiivalantie - Kantolantie, Seljänperäntie, Huttulantie – Vanhatie ja Onkalonperäntie. Siikajoella rantatiehen liittyy muistoja Suomen sodasta (ks. myös erillinen kohde Siikajoen kirkko ympäristöineen). Rantatie ylittää Pyhäjoen Eteläkylän museosiltaa pitkin, samoin Pattijoen museosilta on rantatiellä.

historia:

Pohjanmaan maantieverkko ei ulottunut Korsholman linnan pohjoispuolelle ennen 1600-lukua. Kaarle IX:n Jäämeren politiikka lisäsi kiinnostusta teiden kunnostamiseen pohjoisessa, ja Korsholman ja Oulun välinen ratsupolku kunnostettiin 1600-luvun kuluessa maantiekseksi. Tien uudistaminen alkoi 1610-luvulla ja töitä vauhdittivat mm. Oulun perustaminen 1610 sekä lisääntyneet sotilaskuljetukset. Tie linjautui kirkonkylien ja kaupunkien kautta ja jatkui Pohjanlahden ympäri Tukholmaan asti.

Rantatiellä oli suuri taloudellinen ja hallinnollinen merkitys, ja 1643-1645 Ruotsin-Tanskan sodan aikana sitä käytettiin postitienä Tukholmaan. 1660-luvulle tultaessa tie oli rakennettu etelästä Ouluun, mutta Oulun kaupunkia pohjoisemmat osat olivat edelleen huonokuntoisia. Oulun läänin ylimääräinen maanmittari Johan Henrik Wallenborg kartoitti rantamaantien 1784-1785. Nykyisen Pohjois-Pohjanmaan alueella Wallenborg mittasi

rantatietä 259 km, runsaat 435 000 kyynärää. Oulun ja Tomion välinen tieosuus saatiin kärrytieksi vasta kuningas Adolf Fredrikin vuoden 1752 matkan alla.

1900-luvulla vanhaa Pohjanmaan rantatietä oikaistiin ja perusparannettiin, ja vanha linjaus jäi monin paikoin käytöstä. Vanhan rantatien linjaus selvitettiin Pohjois-Pohjanmaalla 2000, jolloin kenttätutkimuksissa paikannettiin 95% tien pituudesta. Lapin läänin alueella, missä myös lähes koko rantatien pituus oli paikallistettavissa maastossa, selvitystyö suoritettiin 2006.

lähteet:

Tapio Salminen et al., Pohjanmaan kautta. Tiet ja liikenne Pohjanmaalla keskiajalta 1990-luvulle. Tielaitos. Jyväskylä 1997.

Tapani Mauranen (toim.), Maata, jäätä, kulkijoita. Tiet, liikenne ja yhteiskunta ennen vuotta 1860. Tielaitos 1999.

Aimo Kehusmaa, Pohjanmaan rantatie Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulun tiepiiri, 2000.

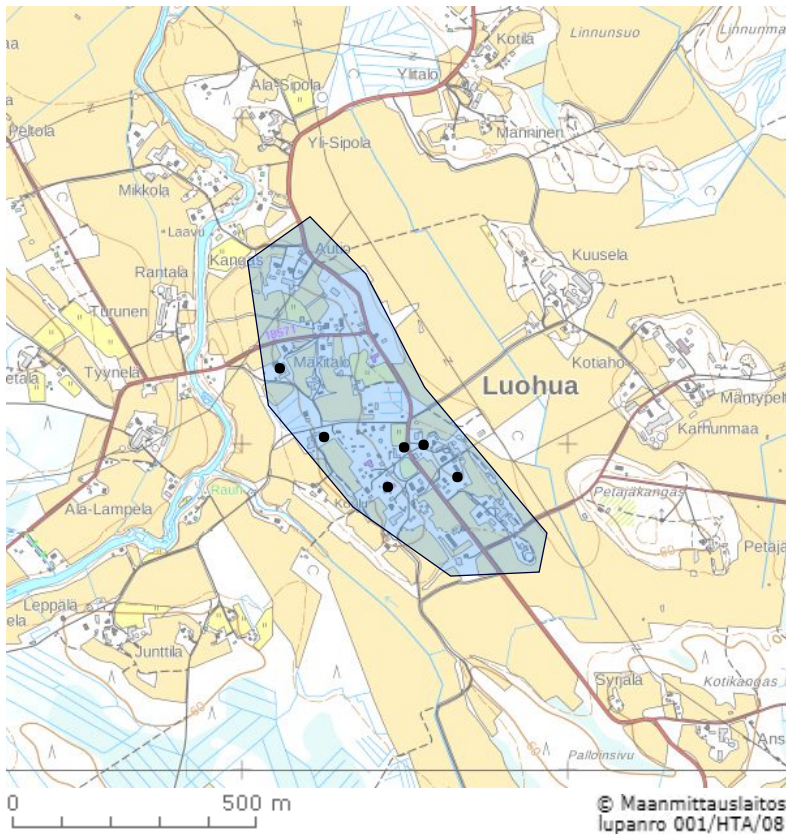
Sari Alajoki, Kirkoilta kareille. Ylivieskan seutukunnan kulttuuriympäristöstä. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisuja 22, 2005.

Maria Suvanto, Vanha rantatie Lapin läänin alueella. Inventointi. Lapin liitto, Lapin tiepiiri. Rovaniemi 2006.

Minna Torppa, Keski-Pohjanmaan inventointi, Länsi-Suomen ympäristökeskus. KIOSKI-tietokanta 20.3.2008.

Maunu Häyrynen ja Mikael Lähteenmäki (toim.), Pohjanlahden rantatie, Ratsupolusta rannikon matkailutieksi. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XV. Pori 2009.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4372

alueen nimi: **Luohuan raitti**
 pääas. kunta: Siikajoki
 pääas. kylä/k.osa: Luohua
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Launonen
 Luohuan entinen kauppa (Lonka)
 Luohuan koulu
 Luohuan Osuusmeijeri
 Mäkitalo
 Paavolan Osuuskaupan Luohuan myymälä

kuvaus:

Luohuan raitti on esimerkki perinteisestä maaseutukylän raitista. Maatilojen pihapiirit sijaitsevat raitin varsilla väljästi, harvaan rakennettuna ja viljelysalueiden katkomana nauhana. Olennainen ja leimaa-antava osa miljöökokonaisuutta ovat pihapiirejä ympäröivät peltoalueet.

Tärkeimpinä maamerkkirakennuksina kylän keskustassa erottuvat kookas kivirakenteinen Luohuan Osuusmeijeri sekä kaksikerroksinen Luohuan koulu. Tiiviisti tietä rajaava Luohuan entinen kauppa (Lonka) on yksittäisenä rakennuksena vaatimaton, mutta arvokas osa miljöökokonaisuutta. Alueella sijaitsevien yksittäisten kohteiden arvottaminen on osin tekemättä.

Luohuan raitti on osa maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta Luohuan kulttuurimaisema.

kohteen nimi: **Launonen**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-415-16-45, -415-16-74
kylä/k.osa: Luohua
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1904
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Launosen pihapiiri on Luohuan kyläkeskuksen tuntumassa. Päärakennus on vuodelta 1904. Hirsirunkoinen rakennus seisoo betoniperustalla ja se on vuorattu valkoisin vaakalaudoin. Harjakaton nykyinen katemateriaali on tiili, joka on asennettu vuonna 193 pärekaton päälle. Ikkunat ovat T-jakoiset pystyikkunat. Pihapiirissä on 1700-1800-lukujen vaihteen aittarakennus sekä kaksikerroksinen, pitkänmallinen aittarakennus.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H

lähteet:

Kujala, Irene & Hanna Mällinen, 2004. Ruukki, Luohua, rakennusinventointi. Ruukin kunta.

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Haastattelu, Martti Junnila, 18.6.2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2 seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaa rakennetun ympäristön kartointus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

kohteen nimi: **Luohuan entinen kauppa (Lonka)**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-415-13-33

kylä/k.osa: Luohua

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1945

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tärkeälle paikalle kyläraitin varteen 1945 rakennetut kauppa- ja asuinrakennus ja osittain hirsinen navetta- ja varastorakennus sekä pieni ns. suutarin mökki 1950-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Kujala Irene, Mällinen Hanna 2004. Ruukki Luohua Rakennusinventointi. Ruukin kunta

kohteen nimi: **Luohuan koulu**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-415-15-14
kylä/k.osa: Luohua
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoituselitte: rakennettu kaksikerroksiseksi 1931
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Luohuan koulu sijaitsee Luohuan kylän keskiössä, kyläraitin varrella mäen päällä. Koulun pihapiiriin kuuluu ulkorakennus, joka lienee rakennettu samaan aikaan koulun vanhimman osan kanssa apurakennukseksi.

Kartoittaneet:

Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

historia:

Koulutalo rakennettiin kuntalaisten voimin ja rahoitettiin pääasiassa valtion lainalla. 1898 valmistunut koulutalo vuorattiin 1910 ja maalattiin vaaleanvihreäksi. Koulua on laajennettu useita kertoja tarpeen vaatiessa, vuosina 1931, 1962 ja 1980. Aluksi koulu oli L-muotoinen, yksikerroksinen ja kaksiporstuainen rakennus, joka oli katettu harjakatolla. Vuonna 1931 koulu laajennettiin kaksikerroksiseksi ja kattotyyppi muutettiin aumakatoksi. Laajennuksia tehtiin myös 1962, joskin rakennuksesta hahmottuu selkeästi vanha, 1931 valmistunut osa erillisenä, 1980-luvun puolivälissä rakennetun palloiluhallin vieressä.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Kujala, Irene & Hanna Mällinen, 2004. Ruukki, Luohua, rakennusinventointi. Ruukin kunta.

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Haastattelu, Martti Junnila, 18.6.2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

kohteen nimi: **Luohuan Osuusmeijeri**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-415-22-11

kylä/k.osa: Luohua

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1929

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1929 valmistunut Luohuan Osuusmeijerin uusi rakennus on kylänraitin katseenvangitsija konesaumattuine peltikatteineen ja valkoisine rapattuine julkisivuineen. Sijainti hieman kylänraittia korkeammalla tuo meijerin julkisivut kauniisti esiin ja luo syvyyttä kylänraitin näkymille. Meijerin läheisyydessä sijaitsee puuverhoiltu ja hirsirakenteinen, vihertävällä laudoituksella vuorattu vanha meijeri, joka on siirretty Rankisperältä Luohualle 1909 tai 1919.

historia:

Luohuan Osuusmeijeri perustettiin 1914, jolloin osuuskunnalle hankittiin höyrykoneet tuotannon ajanmukaistamiseksi. Uusi meijeri rakennettiin "Amerikan rahoilla" 1929, jolloin uuden meijerin pihapiirissä sijaitseva alkuperäinen meijerirakennus jäi asunto- ja toimistokäyttöön. Vanhassa rakennuksessa on toiminut myös posti. Uusi meijeri lopetti toimintansa vuonna 1965.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Kujala, Irene & Hanna Mällinen, 2004. Ruukki, Luohua, rakennusinventointi. Ruukin kunta.

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Haastattelu, Martti Junnila, 18.6.2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo.

kohteen nimi: **Mäkitalo**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-415-14-28
kylä/k.osa: Luohua
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus 1934, navetta 1940-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pihapiiri, jossa on komea kaksikerroksinen asuinrakennus vuodelta 1934, nykyiseen malliinsa 1940-luvulla rakennettu puoji ja sementtitiilinen navetta 1940-luvulta ja sauna. Aittarakennuksessa on osia 1600-luvulta. Mäkitalo sijaitsee Kirkkopellon vieressä, jolla suullisen perimätiedon mukaan oli Luohuan saamahuone jo 1600-luvulla. Talon päärakennus kohoaa näyttävänä ohi kulkevalle Ylipääntielle peltojen keskeltä.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kujala, Irene & Hanna Mällinen, 2004. Ruukki, Luohua, rakennusinventointi. Ruukin kunta.

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Haastattelu, Martti Junnila, 18.6.2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo.

kohteen nimi: **Paavolan Osuuskaupan Luohuan myymälä**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-415-22-7

kylä/k.osa: Luohua

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen osuuskaupan myymälä 1920- tai 30-luvulta ja sen ulkorakennus kyläkuvallisesti tärkeällä paikalla. Myymälässä on klassistisia yksityiskohtia.

Rakennuksessa toimi 1950-luvulla kirjastotoimen lainausasemana ja 1980-luvulla Luohuan sivukirjastotalona.

Vanha myymälärakennus sijoittuu kyläraitin varrelle ja muodostaa yhdessä kahden muun kaupparakennuksen kanssa helposti lähestyttävän kyläkeskuksen, jonka laidoilla, korkeammalla sijaitsevat koulu ja katseenvangitseva vanha meijeri.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

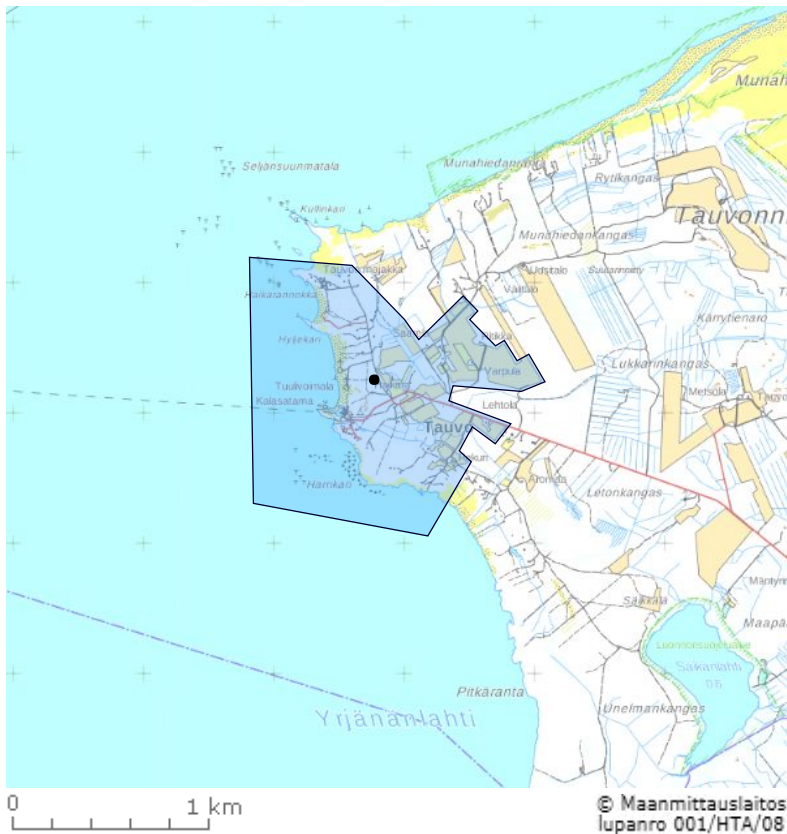
Kujala, Irene & Hanna Mällinen, 2004. Ruukki, Luohua, rakennusinventointi. Ruukin kunta.

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Haastattelu, Martti Junnila, 18.6.2013.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo.

alueen nimi: **Tauvo**
 pääas. kunta: Siikajoki
 pääas. kylä/k.osa: Merikylä
 tyyppi: saaristo- ja rannikkoympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Haikara

kuvaus:

Tauvo on esimerkki rannikkoalueen elinkeinohistoriasta ja vanhasta rantaviljelyperinteestä. Tauvon ranta-alueella sijaitseva Siikajoen kalasatama on edelleen käytössä. Kalasataman tuntumassa on vanhoja kalavajoja. Kalasataman vierellä on hiekkadyynin rajaama uimaranta. Alueelle ovat tyypillisiä laajat avoimet näkymät merelle.

Alueella on vanhaa rakennuskantaa sekä uutta loma-asutusta. Sisämaassa on muutamia pienistä rakennuksista koostuvia maanviljelystilojen tai kalastajien asuinrakennusten pihapiirejä. Osa vanhoista rakennuksista toimii nykyään pääasiassa vapaa-ajan viettopaikkoina. Yksi aikaisemmassa inventoinnissa mainituista kohteista (mahdollisesti Rantala) on muutettu juhlapaikaksi. Haikara on maakunnallisesti arvokas esimerkki Tauvon vanhaa rantaviljelyperinnettä edustavista tiloista.

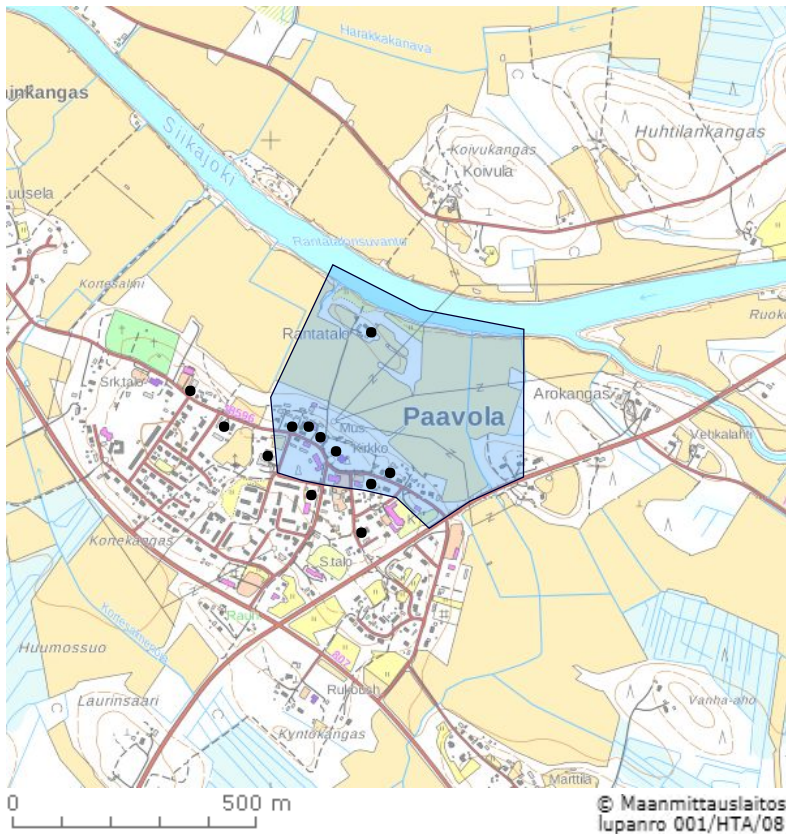
kohteen nimi: **Haikara**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-402-11-94
kylä/k.osa: Merikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Haikara on yksi Tauvon vanhaa rantaviljelyperinnettä edustavista tiloista. Pihapiiriin kuuluvat hirsirunkoinen verhoilematon pieni päärakennus sekä useita hirsisiä piharakennuksia, mm. puoji ja talli. Kaikki rakennukset ovat ristisalvoksisia.

arviointi:

MRKY 2015: R

alueen nimi: **Paavolan kirkonraitti (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Entinen Paavolan Osuuspankki

Haarala

Jauhiala

Karhu

Paavolan entinen kunnanvirasto

Paavolan kirkko ja tapuli

Paavolan kirkonkylän kansakoulu

Paavolan kotiseutumuseo

Paavolan Osuusmeijeri

Paavolan vanha paloasema

Rantatalo, Seppälä

Tapion luhti

kuvaus:

Paavolan kirkonkylä on yksi harvoista kirkonkylästä, joissa maantiehen tukeutuva kylärakenne on selkeästi säilynyt.

Siikajokilaaksoon viettävien peltojen etelälaidalla ovat vanhan maantien varteen ryhmittyneet kirkonkylän julkiset rakennukset ja kantatilojen pihapiirit. Uudempi rakentaminen keskittyy sivuteiden varsille.

Paavolan aumakattoinen ristikirkko on Matti Hongan 1756 rakentama ja saarnatuoli Mikael Toppeliuksen maalaama. Pohjalaistyyppinen tapuli on vuodelta 1760. Raitin muita rakennuksia ovat lainamakasiini, meijeri, vanha kansakoulu ja paloasema.

Maakunnalliset arvot

Paavolan kirkonraitilla on edustava Paavolan Osuuspankin entinen konttorirakennus 1920- tai 30-luvulta. Raitin tuntumassa on maakunnallisesti arvokkaita rakennuksia valtakunnallisesti arvokkaan alueen ulkopuolellakin. Näitä ovat Haarala, Jauhiala ja Tapion luhti.

historia:

Paavola tuli Siikajoen saarnahuonekunnaksi 1702 ja kappeliksi 1811. Kirkon vieressä oleva 1847 rakennettu lainajyvämakasiini otettiin museokäyttöön 1978. Paavolan raitti säästyi voimakkailta muutoksilta hallinnollisten ja kaupallisten toimintojen siirryttyä Ruukkiin. Paavolan 1874 perustettu kunta ja Revonlahti yhdistettiin Ruukin kunnaksi 1973. Ruukki puolestaan yhdistyi Siikajoen kanssa 2007.

lähteet:

Mauno Hiltunen et al., Siikajokilaakson historia I. 1996.

Paavolan osayleiskaavan rakennusinventointi 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Risto Vilmusenaho, Siikajokilaakson historia II. 1984.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4360

kohteen nimi: **Entinen Paavolan Osuuspankki**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-6-31

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Paavolan kylänraitin Limingantien puoleisessa päädyssä sijaitsee kylän vanha osuuspankin rakennus. Sopusuhtaisessa, klassisitisessa rakennuksessa on sisäänkäynti myös raitin puoleisella sivulla, ilmeisesti se on aikoinaan ollut asiakkaita varten.

Sisäpiha laskee jyrkästi kohti Siikajoen varren viljelyksiä ja tuo pihapiiriin mielenkiintoista perspektiiviä. Sisäpihaa rajaava pitkäkö puojirakennus pilkistää raitille huomattavasti matalammalta kuin päärakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Haarala**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-6-290
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Paavolan kirkonraitti kulkee Haaralan tilan pihapiirin lävitse jättäen aitan ja liiterin raitin joen puolelle ja toiselle puolelle päärakennuksen, kavinavetan ja suuren puojirakennuksen. Pihapiiriä ympäröi peltomaisema.

Haaralan päärakennus on rakennettu vuoden 1930 jälkeen, kun tuli tuhosi sen edeltäjän. Rakennus on toiminut kauppana, neuvolana ja kouluna.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

kohteen nimi: **Jauhiala**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-6-274
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jauhialan tila sijaitsee Paavolan kirkonraitin tuntumassa, pienen viljelyksen takana. Pihapiirin vanha luhtiaitta on vuodelta 1787, vuosiluku on kaiverrettu ulkoseinään ylös aitan keskikohtaan. Aitta on todennäköisesti Paavolan vanhimpia rakennuksia. Jauhialan pihapiiriin on aiemmin kuljettu luhtiaitan läpi, mutta sittemmin läpimeno on rakennettu umpeen.

Pihapiiriin kuuluvat päärakennus, jonka ensimmäisen osan kerrotaan rakennetun 1750 –luvulla, luhtiaitta, vanha ja uusi navetta, liiteri sekä rannasta siirretty tupa.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Karhu**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-6-243/241
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen kirkonkylän keskeisen raitin talo, jossa on toiminut kauppa, koulu, nimismiehen kanslia 1870-luvulla sekä mahdollisesti kieväri ja apteekki. Päärakennus on yksi Paavolan vanhimista. Päärakennuksen ulkoasu on muuttunut korjauksissa. Nykyisin se on kahden perheen asunto. Pihapiirissä on kookas hirsinen varastorakennus.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Paavolan osayleiskaavan rakennusinventointi 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Paavolan entinen kunnanvirasto**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 708-403-6-39

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: hallinto

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: Siipiosa 1924

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 001 Päärakennus; 002 Piharakennus;

kuvaus:

Paavolan raitin varren 1900-luvun alkupuolella rakennettu kunnanvirasto, piharakennus ja maakellari. Rakennus oli alunperin suorakulmainen, siipiosa on rakennettu myöhemmin. Rakennuksessa oli kunnan virasto vuoteen 1979.

historia:

Päärakennus oli alun perin ollut suorakaiteen muotoinen. Siipi on rakennettu jälkikäteen. Tämä talon "uusi puoli", jossa vanha kunnanvaltuuston sali sijaitsee, on rakennettu 1924 (vuosiluku hirressä). Vanha puoli rakennettiin luultavasti muutamia vuosia aiemmin.

Rakennus oli kunnan virastotalo vuoteen 1979. Talossa toimi myös kunnallinen säästöpankki. Piharakennus on ollut palokunnan käytössä aikoinaan. 1980-luvulla päärakennukseen sijoitettiin muutettiin vuokra-asuntoja.

Ikkunat on muutettu 1960-luvulla. Vanhoja ikkunoita ei ole säilynyt yhtä lukuunottamatta, mutta omistaja kunnostaa julkisivua ja vaihtaa taloon samaa ikäluokkaa olevat t-mallin ikkunat. Päärakennusta on peruskorjattu myös 1990-luvulla.

lähteet:

Kohdeinventointi Ruukki Kohde 8 Entinen kunnantalo. Inventoija Tuulimäentausta 2003.

Kotiseutumme 2001-2001, Oy Arkmedia Ab, Vaasa 2002.

Sinikka Eirolan sähköpostiviesti 21.1.2016

kohteen nimi: **Paavolan kirkko ja tapuli**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-6-6

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1722-1808

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Paavolan kirkko ja tapuli sijoittuvat Paavolan kylänraitin tuntumaan luoden raitin näkymälle luontaisen kiinnostuksen. Tapulin kohdalla raitin linjaus kulkee aivan portaiden editse, josta päätellen raitin linjaus on kirkon kohdalla alkuperäinen. Kirkon ja tapulin, sekä kirkkopuiston ympärillä on kiviaita, joka myötäilee raitin reunaa.

Paavolan kirkko on ulkoviisteinen ja aumakattoinen ristikirkko, joka rakennettiin Matti Hongan johdolla vuonna 1756. Raitin kylkeen sijoittuva tapuli edustaa renessanssia ja on valmistunut vuonna 1759 Anders Brofallin johdolla.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,T,S,I

lähteet:

Paavolan osayleiskaavan rakennusinventointi 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Siikajokilaakson historia 1, 1996. s.625

kohteen nimi: **Paavolan kirkonkylän kansakoulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-6-51

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kirkonkylän vanha kansakoulu. Paavolaan perustettiin kansakoulu 1883.

arviointi:

MRKY 2015: R

kohteen nimi: **Paavolan kotiseutumuseo**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-878-10

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: 1847

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Paavolan kotiseutuyhdistyksen omistama hirsinen aumakattoinen, vuonna 1847 rakennettu viljamakasiini kirkon vieressä. Museona vuodesta 1978 lähtien.

Kotiseutumuseo sijoittuu kylänraitin välittömään läheisyyteen. Museon sivuitse kuljetaan edelleen Siikajoen rantaan ja museon vieressä sijaitsevat osuusmeijerin vanhat rakennukset. Yhdessä kirkon kanssa rakennukset muodostavat edelleenkin raitin ydinkohdan.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Paavolan Osuusmeijeri**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-6-84

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alun tyylipiirteitä kantava meijeri sijaitsee keskellä kirkonkylää, entisen lainajyvämäkasiinin, nykyisen kotiseutumuseon sekä tapulin läheisyydessä. Meijerirakennuksen lisäksi tontilla sijaitsee vanha meijerin konttori ja työntekijöiden asunto.

Kivirakenteinen meijeri ja korkea piippu ovat tärkeä osa Paavolan kylänraitin näkymiä. Meijerin perustamiskokous pidettiin 10.9.1912 ja se päätettiin rakentaa entiselle "Ruuskasen torpan paikalle".

1965 meijeriä peruskorjattiin ja siihen rakennettiin lisäosa. Myös laajennuksella on maakunnallinen merkitys, sillä se edustaa osuusmeijeri toiminnan jatkuvuutta ja luo rakennusmassaan kerroksellisuutta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

kohteen nimi: **Paavolan vanha paloasema**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-6-64

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: tekninen huolto

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Paavolan vanha paloasema sijoittuu kylänraitin tuntumaan ja näkyy kadun päättenä Kortekankaantielle. Punainen paloasema on vihreäoivinen ja siinä on korkea, maisemasta erottuva torni. Paloasema rakennettiin n. 1920-1930 -luvulla ja se oli palokunnan käytössä vuoteen 1968 saakka, jolloin uusi asema avattiin.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M

lähteet:

Paavolan osayleiskaavan rakennusinventointi 2003.

kohteen nimi: **Rantatalo, Seppälä**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-6-98

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rantatalo, eli Seppälä, sijaitsee Paavolan kirkonkylän raitilta kotiseutumuseon vieritse lähtevän tien päässä, Siikajoen rantatormällä. Talon erottaa Paavolan kylästä alava viljelysmaisema. Vielä 1950-luvulla Rantatalon kohdalle on rakennettu joka kevät "renkkusilta".

Maisemallisesti korkealle kohdalle sijoittuvassa pihapiirissä on useita hyvin säilyneitä talousrakennuksia, sekä muusta alueen rakennuskannasta ulkoasultaan poikkeava päärakennus. Päärakennuksen kanssa kulmittain sijaitsee puojirakennus, jonka katolla on vellikello. Puoji on rakennettu alunalkaen läpiajettavaksi luhdiksi, mutta sittemmin läpikulkua ja luhtia on laudoitettu umpeen. Lisäksi pihapiirissä on talli ja Siikajoen rantaan vievän tien vieressä aitta ja maakellari.

Päärakennus on vanhimmilta osiltaan peräisin 1800-luvun loppupuolelta. 1930-luvulla rakennusta on korotettu kaksikerroksiseksi ja vuorattu ulkopuolelta. Rakennuksen ikkunat ovat pysty suorakulmioisia T-ruudutettuja ikkunoita. Kuistiin on rakennettu viistokatto ja sisäänkäyntien kohdalle on rakennettu satulaosat. Kuistissa on säilynyt kaksi urapuiteikkunaa.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Paavolan osayleiskaavan rakennusinventointi 2003.

kohteen nimi: **Tapion luhti**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-13-152
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Tapion luhti sijaitsee aivan Paavolan kirkonkylän keskustassa olevan tilan pihapiirissä. Tilan päärakennuksen ulkoasu on muuttunut kokonaan korjausten myötä. Myös luhtiaitan ulkoasua on muutettu. Luhti on ollut aiemmin läpiajettava, mutta nyt käytävä on suljettu. Aukkomuutoksia on tehty.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Revonlahden kirkko, kirkkopuisto ja hautausmaa**
 pääas. kunta: Siikajoki
 pääas. kylä/k.osa: Revonlahti
 tyyppi: kirkkoympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1775 rakennettu pieni tasavartinen ristikirkko, erillinen kellotapuli vuodelta 1782 ja vuodesta 1700 käytössä ollut hautausmaa Siikajoen pohjoisrannalla Revonlahden kirkonkylässä. Rakennukset ovat kauniita esimerkkejä suomalaisten talonpoikien rakentamis- ja puunkäyttötaidosta. Kirkon karua sisustusta rikastuttavat kirkkomaalari Mikael Toppeliuksen viimeiseksi työksi jääneet maalaukset.

Kirkko alue on jakaantuu kahteen osaan: vanhempaan kivimuurin reunustamaan kirkkopuistoon ja tien toisella puolella olevaan 1850 käyttöön otettuun uudempaan hautausmaahan.

historia:

Revonlahden kirkko on rakennettu kuningas Kustaa III aikana vuonna 1775. Rakentaminen oli aloitettu kaksi vuotta aiemmin ja sitä on mahdollisesti johtanut Jaakko Suonerä. Aiemmin paikalla on ollut kaksi saarnahuonetta. Perimätiedon mukaan johtavana kirvesmiehenä on toiminut Vaskurin isäntä, jonka tekemänä pidetään kirkon eteläpuoleisen oven oikealla puolella olevaa kiveen hakattua aurinkokelloa. Pohjalaista renessanssityyliä edustava kellotapuli on valmistunut 1782.

Kellotapulin kellot on hankittu vuosina 1782 ja 1860. Suomen sodan aikana venäläiset käyttivät tornia tähtystyspaikkana, josta ovat muistona suomalaisten ammusten reiät tornin seinässä.

Vuonna 1821 kirkkomaalari Mikael Toppelius teki seinämaalaukset ja koristeli saarnatuolin, mistä on maininta alttarin yläpuolisessa hirressä. 1825 kirkko sai Anders Bäckströmin veistämän vaivaisukon, joka joka on nykyään tapulin sisällä ovipielessä.

Laajempiin korjaustöihin ryhdyttiin vuosina 1896-98, jolloin rakennus maalattiin vaaleankeltaiseksi, sitä ympäröivä puuaita vihreäksi, paanukattoja uusittiin ja tervattiin, portaita ja ovia kunnostettiin sekä sisäseinät maalattiin. Mahdollisesti tällöin myös korvattiin ristillä kirkon ristikeskuksesta alunperin kohonnut kahdeksan kyynärän korkuinen salko, jonka huipulla oli kukko (kukko on tallessa). Näihin aikoihin tuli ajankohtaiseksi myös urkujen hankkiminen.

Vanha hautausmaa on kirkon ympärillä. Uusi hautausmaa on tien toisella puolella ja se on otettu käyttöön 1850. Revonlahdella ei ole haudattu vainajia kirkon alle. Aiemmin vanhan hautausmaan kiviainan päällä on ollut riukuaita. Uuden hautausmaan erottamispäätös on ollut vuodelta 1905 ja sitä on rajannut myös riukuaita.

Vuonna 1907 kappalainen Pekka Wuolle pyysi jälleen seurakuntalaisia ryhtymään korjaustöihin, koska "seurakunnan kirkko on sekä sisältäpäin ruma että kaikin puolin hatara, ilmahuokoinen ja tavattoman kylmä".

Kirkkoa korjattiin myös vuosina 1957-59, jolloin kirkon paanukatto, ulkolaudoitus, ikkunat ja ovet uusittiin ja ulkoseinä maalattiin punaiseksi. Kirkkoon asennettiin keskuslämmitys ja sähkövalot.

1960-luvulla Kempeleen puutarhakoulun johtaja Heikkinen teki hautausmaiden kunnostussuunnitelman, jota on toteutettu vaiheittain.

1980-luvulla kirkon alapohjan lahovikoja on korjattu, katto tervattu ja vuorilaudat käännetty ja maalattu. Sisäänkäynti kirkkoon oli aiemmin tapulin lävitse, mutta nykyään se tapahtuu hautausmaan aitaan tehdyn portin kautta.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,S,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaat maisema-alueet 1997. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulu 1997.

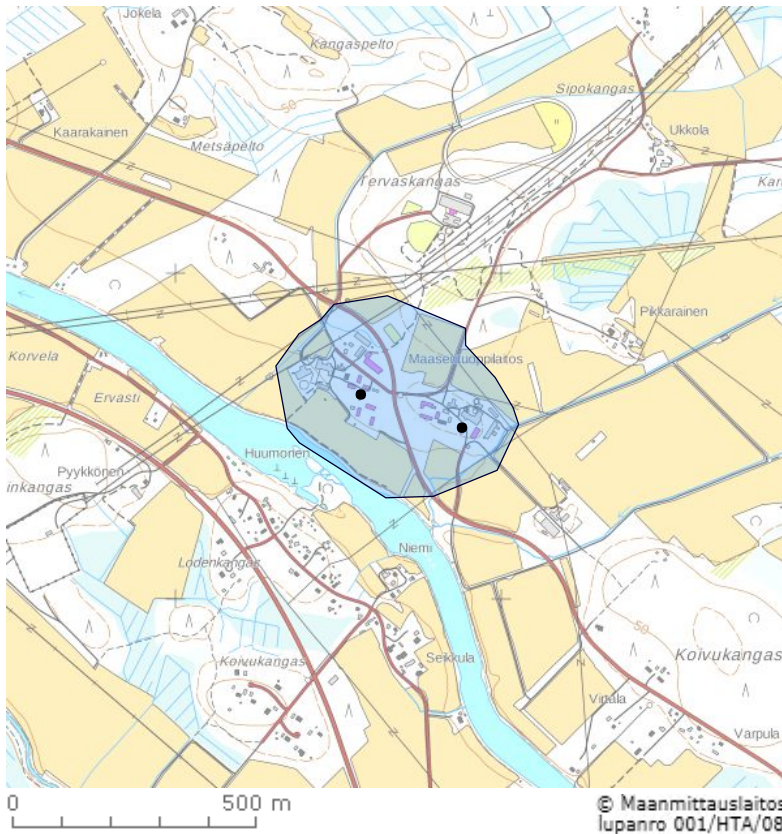
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoija Vappu Överst.

Raahen seurakunnan www-sivut, <http://www.raahenseurakunta.fi/toimitilat/kirkot/revonlahden-kirkko/>, 25.6.2013

Revonlahden rakennusinventointi 1999. Ympäristötaito Oy.

Virsu, O. 1975. Pohjanmaan menneisyyttä, Siikajokilaakson seurakuntien alkutaipaleelta ja Revonlahden kirkon kaksi vuosisataa. Revonlahti: Revonlahden kotiseutuyhdistys.

alueen nimi: **Ruukin maatalousoppilaitos ja koeasema (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Revonlahti

tyyppi: laitosympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Koeasema

Maatalousoppilaitos

kuvaus:

Ruukin maatalousoppilaitos on rakennuskannaltaan yhtenäinen ja hyvin säilynyt oppilaitoskokonaisuus. Maakunnan viljelijöiden ammattitaidon kasvattamiseksi perustettu oppilaitos on osa valtion 1900-luvun maatalouden koulutusta.

Siikajoen pohjoisrannalla sijaitsevan oppilaitoksen rakennuskanta edustaa 1920-luvun klassismia. Puiseen rakennuskantaan kuuluvat kaksikerroksiset päärakennus ja oppilasasuntola sekä pihapiiriin keskeisesti sijoitettu johtajan asunto. Päärakennuksen takana on kaksi talousrakennusta. Peiterimoitetut ja rakentamisaikajälleen tyypilliset rakennukset ovat vuosilta 1925-1927. Puistomaista pihapiiriä leimaavat kuusiaidat ja lehtikuusikko. Oppilaitoksen yhteydessä toimii opetusmaatila.

Oppilaitokseen liittyy Greuksen tilalle 1924 perustettu kasvinviljelykoeasema eli MTT:n Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasema. Yhdessä laitokset ovat muodostaneet maatalouskeskuksen, ja luoneet edellytyksiä seudun maatalouden kehittämiselle. Tutkimusaseman vanhimmat rakennukset ovat umpihiphamaiseksi järjestetyn Ala-Greuksen sekä Yli-Greuksen tilojen rakennuskantaa 1800-luvulta. Oppilaitoksen ja koeaseman rakennuskantaa on niiden toiminnan aikana täydennetty.

historia:

Maamieskouluista, joiden tarkoitus oli antaa opetusta pienviljelijäväestön tarpeisiin, annettu asetus hyväksyttiin 1890 ja Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen maamieskoulu perustettiin Ylivieskaan 1906. Oppilaitos toimi useilla paikkakunnilla kunnes se päätettiin siirtää tuolloisen Revonlahden pitäjän Greuksen tilalle, missä sen toiminta alkoi 1926. Valtio oli ostanut tilan Raahe Oy:ltä Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelykoeasemaksi 1924, jolloin annettiin asetus maatalouden koe- ja tutkimustoiminnasta.

Maamieskoulun päärakennuksen ja talousrakennuksen suunnitteli rakennusmestari J. Karvonen ja rehtorin asunnon, veistonopettajan asunnon, veistosalin, oppilasasuntolan ja saunan arkkitehti H. Lankinen. Yksityisenä maamieskouluna perustettu oppilaitos otettiin valtion hoitoon 1933. Koulun nimi muuttui 1961 maatalousoppilaitokseksi ja koulutuskuntayhtymän hallintaan siirtyessä 1994 Ruukin maaseutuoppilaitokseksi. Päärakennusta korjattiin 1995.

Lähteet:

N. Pelttari, Pohjois-Pohjanmaan Maamieskoulun kertomus vuodelta 1927 ja historiikkia aikaisemmasta toiminnasta. 1928.

Kalle Louhela, maatalous- ja kotiteollisuuskoulut sekä kansanopistot Pohjois-Pohjanmaalla. Talonpoika VIII. Porvoo 1931.

Heikki Hakkola, Pohjois-Pohjanmaan koeasema. E. Rytsä (toim.), Maatalouden tutkimuskeskuksen kahdeksan vuosikymmentä 1898-1978. Helsinki 1978.

Risto Vilmusenaho, Siikajokilaakson historia II, 1860-1960. Siikajokilaakson kunnan ja seurakunnat 1984.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Lumi Marja Eskola (toim.), Ruukin pitäjäkirja. Eilisen kautta kohti huomista. 2003.

Ruukin maaseutuoppilaitos (ent. Maamieskoulu) ja Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasema, Ruukki. Kohdeinventointi. Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseo 2004 (kopio).

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4324

kohteen nimi: **Koeasema**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-411-1-173

kylä/k.osa: Revonlahti

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: koeasema perustettu 1925, Ala-Greuksen ja Yli-Greuksen asuinrakennukset 1800-luvulta

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ruukin koeasema sijaitsee Ruukin maaseutuoppilaitoksen läheisyydessä, Sammalkankaantien toisella puolella. Peltoaukioiden keskellä kohoaa porttiaiheenomaisesti rapattu ja vaaleansiniseksi maalattu klassistisaiheinen viljamakasiini, joka on rakennettu vuonna 1929. Viljamakasiinissa on aumakatto.

Ala-Greuksen pihapiiri koostuu vuonna 1885 rakennetusta, vaaleasta, pystyrimavuoratusta päärakennuksesta, jota vastapäätä sijaitsee vuonna 1869 rakennettu navetta. Navetta on vuodesta 1925 lähtien toiminut maakellarina. Samassa pihapiirissa sijaitsee Ala-Greuksen punainen pirttirakennus, niin ikään pystyrimalaudoitettu. Rakennuksen ikä ei ole tiedossa. Pihapiiristä tekee suljetun vuonna 1897 rakennettu aittarakennus.

Yli-Greuksen pihapiirin rakennuksista on koeaseman käytössä ollut entinen vuonna 1863 rakennettu asuinrakennus. Rakennus on peruskorjattu vuonna 1957, jolloin siihen lienee vaihdettu kaksijakoiset ikkunat. Muuten rakennuksessa on säilynyt kauniisti oman rakennusaikansa detajia. Yli-Grauksen navetta on rakennettu vuonna 1906 ja siihen on rakennettu lisäosa vuonna 1985 ja ikkunaremontti 2004. Navetta edustaa oman aikansa rakennusperinnettä komeasti. Lisäksi pihapiiriin on rakennettu suurehko varastorakennus 1900-luvun alkupuolella.

Ala-Greuksen viereen on rakennettu kaksi modernia opiskelija-asuntolarakennusta, jotka niin ikään ryhmittyvät pihapiiriksi.

historia:

Vuonna 1924 eduskunta myönsi määrärahan viljelyaseman perustamiseksi. Määrärahalla ostettiin revonlahtinen Grauksen tilan ja kaupat tehtiin samana vuonna. Viralliselta nimeltään Pohjois-Pohjanmaan kasvinviljelykoeasema aloitti toimintansa helmikuussa 1925.

Koeaseman talouskeskus muodostuu rakennusryhmästä, joka kuului alunperin kahdelle eri tilalle nimiltään Ala-Greus ja Yli-Greus.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Ruukki, Ruukin asemanseutu rakennusinventointi. Ruukin kunta 2004. Kujala Irene & Hanna Mällinen.

kohteen nimi: **Maatalousoppilaitos**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-411-129-0

kylä/k.osa: Revonlahti

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1926

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ruukin maaseutuoppilaitos koostuu useammasta pihapiirin omaisesta kokonaisuudesta Sammalkankaantien varressa.

Alueen halkaisee Sammalkankaantieltä kääntyvä tieliittymä, jonka vasemmalle puolelle avautuu maaseutuoppilaitoksen vanhimmat rakennukset. Pihapiirin muodostavat oppilaitoksen päärakennus, asuntola ja johtajan asuinrakennus keskeisellä paikalla. Rakennukset on toteutettu J. Karvosen ja H. Lankisen piirustusten mukaan. Pihapiirissä on lisäksi varistorakennus.

Alkuperäisen maamieskoulun pihapiirin taakse avautuu kahden modernin opiskeliijaasuntolan muodostama pihapiiri.

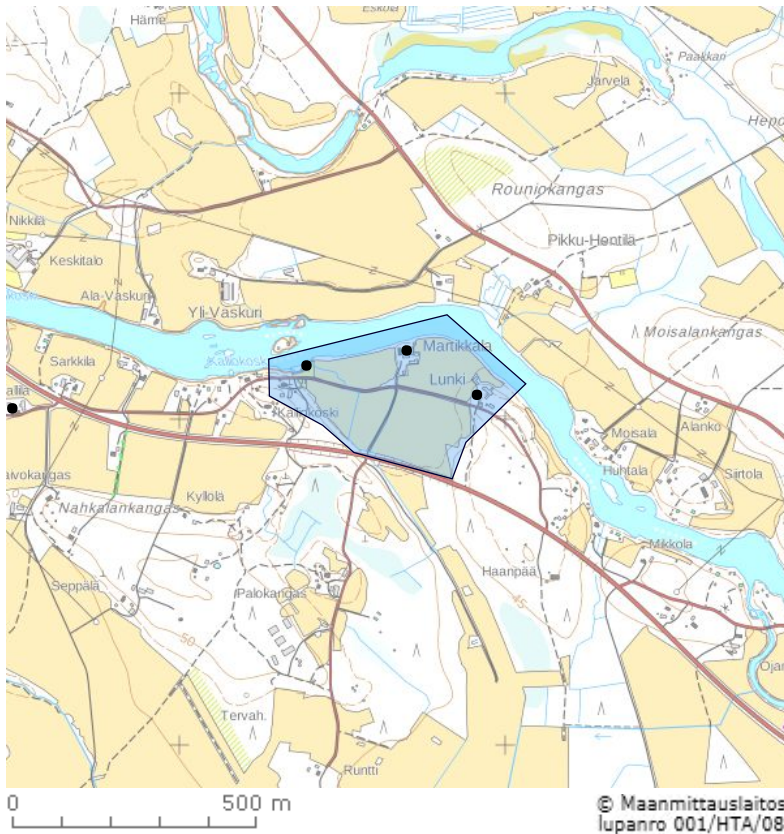
Maatalousoppilaitoksen alueen halkaisevan, Sammalkankaantien, oikealle puolelle jäävät uusimmat oppilaitoksen tuotantorakennukset. Tien päässä sijaitsee todennäköisesti alunalkaen erillisen tilan keskuksena toiminut pihapiiri, joka koostuu näyttävästä navetasta, noin 1960-luvulla rakennetusta päärakennuksesta ja piharakennuksesta.

historia:

Maatalousoppilaitos on toiminut nykyisellä paikallaan vuodesta 1926. Tilat rakennettiin varta vasten Pohjois-Pohjanmaan maamieskoulua varten.

lähteet:

Ruukki, Ruukin asemanseutu, rakennusinventointi. Ruukin kunta 2004. Kujala Irene & Hanna Mällinen.

alueen nimi: **Martikkala**
 pääas. kunta: Siikajoki
 pääas. kylä/k.osa: Ruukki
 tyyppi: agraarimaisema
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Kallila
 Lunki
 Martikkala
 Martikkalan mylly

kuvaus:

Martikkala on edustava esimerkki Siikajokivarren perinteisestä asutuksesta viljelysalueineen. Alueella on hyvin nähtävissä Revonlahdelle tyypillinen maisemarakenne jokivarren korkeine, metsäisine moreenikumpareineen ja niiden väliin sijoittuvine tasaisine peltoalueineen. Korkeuserot mahdollistavat pitkät, komeat maisemanäkymät.

Martikkalan alueella sijaitsee kaksi Revonlahden kantatilaa, Lunki ja Martikkala. Martikkalan nimenä isojakokartassa on Wirsu.

Lunki sijaitsee peltoaukean reunalla moreenikumpareen rinteellä, maisemallisesti hyvin näkyvällä paikalla. Tilan nykyinen päärakennus on rakennettu 1920-luvun jälkipuoliskolla vanhan, palaneen päärakennuksen paikalle. Rakennus edustaa revonlahtelaisittain harvinaista, talonpoikaisesta rakennusperinteestä poikkeavaa rakennustapaa ja se on säilyttänyt hyvin alkuperäisen asunsa. Piharakennukset edustavat eri aikakerrostumia, osa niistä on vanhoja, jo ennen nykyistä päärakennusta rakennettuja.

Martikkala sijaitsee peltoaukean keskellä, Siikajoen törmällä. Nykyinen päärakennus on rakennettu vuonna 1890. Samalta ajalta lienee peräisin pihapiiriin sijoittuva puoji. Kivinavettaa on laajennettu 1927, mutta osa siitä on vanhempaa. Lisäksi pihapiirissä sijaitsee holvattu kivikellari. Sisääntulotien varressa aiemmin sijainneet aitat on siirretty peltoaukean laidalla sijaitsevaan Suutarin pihapiiriin, jossa niistä toinen edelleen sijaitsee. Siikajoesta eroavan kanavan rannalla sijaitsee Martikkalan mylly.

Alue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Revonlahden kulttuurimaisema Siikajokivarressa.

Lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

Revonlahden osayleiskaavan yhteydessä tehty inventointi 2000.

kohteen nimi: **Kallila**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-7-54
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennus 1850-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Martikkalan viljelysmaisemaan kuuluva talouskeskus, jossa on suurehko 1800-luvun puolivälissä rakennettu päärakennus sekä 50 lehmän kivenavetta. Navetta on valmistunut tietyvästi 1871. Kivet on louhittu valtion tuella katovuosina 1860-luvun lopulla Hirvisaaren kalliosta. Talossa on toiminut yksityinen meijeri ja kauppa.

historia:

Kallilan pihapiiri sijaitsee vanhan Siikajoki-Paavolatien varrella, peltoalueen keskellä. Päärakennus on rakennettu tien varteen. Piharakennukset ovat aikoinaan rajanneet kulmistaan avoimen, neliömäisen pihapiirin.

Kallilan päärakennuksen rakentaminen aloitettiin v. 1852. Rakennuksen hirret hankittiin Pyhännältä ja ne uitettiin keväällä Revonlahdelle. Uusi asuinrakennus rakennettiin pihapiiriä eteläpuolelta rajanneen vanhan asuinrakennuksen etupuolelle, noin metrin päähän vanhasta rakennuksesta, joka uuden valmistuttua purettiin. Uuden rakennuksen sijoittaminen tähän paikkaan edellytti kuitenkin maantien siirtämistä, johon saatiin lupa kuvernööriltä sillä ehdolla, että talo hoitaa tien siirtämisen.

Navetan kivet louhittiin valtion tuella katovuosina 1860 -luvun lopulla Hirvisaaren kalliosta. Navetan seinässä olevan valmistumisvuoden 1871 alla ovat nimikirjaimet 'G.K', jotka samalla tarkoittavat sekä talon omistajaa Gustaf Kallilaa että rakennustyötä valvonutta siikajokista Gustaf Karinkantaa.

Päärakennusta vastapäätä, tien toisella puolella sijaitsi meijeri meijerskalle tarkoitettuine asuntoineen. Höyryä voimanaan käyttänyt meijeri toimi 1800 -luvun loppupuolella ja Kallilasta vietiin tällain voita Englantiin saakka. Meijeri lopetti toimintansa 1910-11, jonka jälkeen höyrykoneella käytettiin tilan puimakonetta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Revonlahden osayleiskaavan yhteydessä tehty inventointi, 2000.

kohteen nimi: **Lunki**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-28-54
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti kauniilla paikalla peltoaukean laidalla joentörmällä sijaitseva 1920-luvun päärakennus ja vapaamuotoisen pihapiirin muodostavat ulkorakennukset, joihin kuuluu liiteriosalla 1920-luvulla jatkettu vilja-aitta. Pihapiirin vanhin rakennus on maitolan, puojin ja kellarillisen asuinhuoneen käsittävä rakennus, joka on sijainnut nykyisellä paikallaan jo ennen vuotta 1925. Riihi ja siihen liittyvä puintilato sijoittuvat pellolle, hieman erilleen pihapiiristä.

Talossa on mahdollisesti toiminut kestikievari.

lähteet:

Revonlahden rakennusinventointi 1999.

kohteen nimi: **Martikkala**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-12-29
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: ei määritelty
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Siikajoen alavassa viljelysmaisemassa näkyvä sopusuhtainen Martikkalan päärakennus on merkittävä metsänrajan kiinnekekohta. Pihapiirissä on graniitista holvattu kellari, jyväpuoji, konevarastoksi muutettu työkalupuoji ja 1927 laajennettu navetta

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Revonlahden osayleiskaavan yhteydessä tehty inventointi 2000.

kohteen nimi: **Martikkalan mylly**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-12-17
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Martikkalan mylly sijaitsee Martikkalan viljelysmaisemassa, peltoaukean laidalla ja Kalliokoskentien varressa.

Martikkalan mylly on Siikajoen meijerisaaren myllyn lisäksi ainoa jäljelläoleva vesimylly alueella, vaikka ne olivatkin aikoinaan keskeinen osa alueen rakennuskantaa.

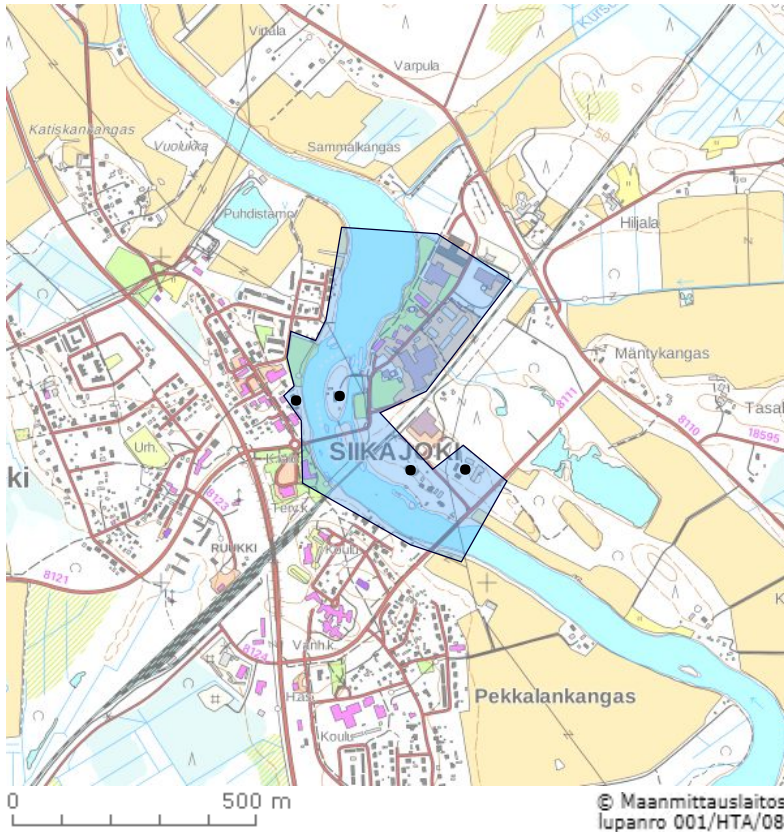
Martikkalan mylly oli alunperin vesiratasmylly ja Kustaa Suutari, läheisen Martikkalan tilan silloinen isäntä, muutti sen turbiinimyllyksi. Nykyinen koneisto on siirretty Pöyrin myllystä ja vanha turbiini on ostettu jostakin etelästä, sen sanotaan tuodun Tampereen Puuvillatehtaalta.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Revonlahden osayleiskaavatyön yhteydessä tehty inventointi, 2000.

alueen nimi: **Ruukinkoski ja Yrityspuisto**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Ruukki

tyyppi: teollisuusympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Hämeen tila

Ruukin kaljatehdas

Ruukinkartano

Ruukinkoski ja Kreivinsaari

kuvaus:

Ruukin yrityspuiston vanhat rakennukset, höyryvoimala, sahan tuotantorakennukset ja alueella sijaitsevat vanhat asuinrakennukset, sijaitsevat maisemallisesti merkittävällä paikalla Siikajoen mutkassa. Rakennukset muodostavat yhdessä vanhan rautatiesillan sekä Kreivinsaaren kanssa ehjän kokonaisuuden, joka ulottuu Ruukin keskustaan saakka. Siikajoki kuuluu kokonaisuuteen tärkeänä maisemallisena elementtinä.

Yrityspuiston läpi kulkee raittimainen päätie, jonka varrelle sekä uudet että vanhat rakennukset ryhmittyvät. Pohjoisimpana maakunnallisesti merkittävänä rakennuksena sijaitsee punatiilinen höyryvoimala vuodelta 1927. Höyryvoimala erottuu kaarevanakatkoisena sopusuhtaisena rakennuksena korkeine piippuineen alavasta joenrantamaisemasta. Höyryvoimalan pihapiiriin kuuluu toinen punatiilinen tehdasrakennus, todennäköisesti 1900-luvun alusta.

Pääväylää kohti Ruukin kylään kuljettaessa sijoittuu sen varteen vanhoja varasto- tai tallirakennuksia, jotka rajaavat hieman raitista etäämpänä sijaitsevien asuin- tai konttorirakennusten pihapiirit sivuilta, mutta jättävät pihan tielle auki, todennäköisesti logistisista syistä. Yrityspuiston pääväylän itäpuolella sijaitsee vanha, kookas punatiilinen tehdasrakennus, jossa toimi Ruukin saha. Kerrotaan, että sahatoiminnan kuumimpina aikoina sahan lautatarha täytti koko väylän läntisen sivun. Vähän etäämpänä pääväylän ydinkohdasta, joka nykyäänkin sijaitsee asuin- tai konttorirakennusten tuntumassa, on pieni silta Kreivinsaareen. Siellä sijaitsee kaksi maakunnallisesti arvokasta asuinrakennusta. Kreivinsaaren sillan kupeessa sijaitseva vaaleaksi rapattu muuntaja 1950-luvulta täydentää hienosti yrityspuiston teollisen aikakauden rakennuskantaa.

Aluekokonaisuuteen kuuluvat vuonna 1920 rakennettu, arkkitehti Vivi Lönnin suunnittelema ruukinkartano sekä

Hämeen tila, joka on yksi Ruukin vanhimpia tiloja. Sahasaarella toiminut saha sijaitsi Hämeen tilalta vuokratuilla mailla. Myöhemmin Hämeen tila oli sahayhtiön omistuksessa, ja yhtiö harjoitti tilalla maanviljelystä ja karjanhoitoa.

historia:

Ruukki on Pohjois-Suomen vanhimpia teollisuuspaikkakuntia. Ruukin teollisuushistoria alkaa 1670-luvulla. Tuolloin Ruukinkosken, silloisen Palokosken partaalle rakennettiin Kreivi Pietari Brahen valitsemalle paikalle moderni potaskatehdas. Saippuan ja lasin valmistuksen raaka-aineena käytetty potaska tehtiin koivutuhkasta, jota kuljetettiin laajoilta metsäalueilta pitkin Siikajokea Palokoskelle. Potaska eli kaliipeä kuljetettiin edelleen Raahen laivaussatamaan. Tehtaan toiminta kesti 8 vuotta. Potaskatehdas oli perustettu Johan ja Sakari Hämeen tilasta erotetulle maalle, josta 1700-luvulla muodostui Ruukin kartano.

Ruukin sahaistoria alkoi vuonna 1844, jolloin raahelaiset Zachris Lacke ja Zachris Franzen peustivat Ruukinkosken partaalla olevaan saareen vesisahan. Tältä ajalta on jäänyt muistoksi Ruukin Kreivinsaaren vanha punainen rakennus. 1857 sahan omistus siirtyi oululaisille Bergbomeille ja 1883 Pruukin Saha Yhtiö osti heiltä sekä Hämeen tilan sekä siitä erotetun Ruukin kartanon. Pohjanmaan radan silta rakennettiin 1886.

Vilkkain teollisuustoiminta sijoittuu 1900-luvun alkuvuosikymmeniin. Ruukissa toimi tuolloin tärpättitehdas, tiilitehtaita, sahoja ja kaljatehdas. Pytingit ja Patruunan talo rakennettiin Raahen Puutavarayhtiö aloitettua toimintansa 1901. Samoihin aikoihin ruotsalaiset yritykset perustivat paikkakunnalle puuhiilitehtaan, joka valmisti sivutuotteenaan tervaa ja pikiöljyä. Ab Ruukki Oy:n aikana 1919 sahan ostivat Risto Ryt, Gösta Tallqvist ja Eero Koskelo. Ruotsalaisten yhtiö, Aktiebolaget Finska Kolaffaren, rakensi myös tiilitehtaan. Yhtiön isännöitsijää ja konttoria varten valmistui oma rakennus.

1946 alueella toimi Ruukki Oy, jolla oli saha, höyläämö, tiilitehdas, sähkölaitos ja mylly. Tiilitehtaalla valmistettiin muuritiiliä, kevyttiiliä, hohkotiiliä, monireikätiiliä ja salaojaputkia. Tytäryhtiöinä toimivat Ruukin Terva Oy ja Ruukin Maanviljelys Oy. Yhtiölle valmistui 1952 uusi tiilirakenteinen sahalaitos, jonka toiminta lakkasi 1963.

A. Ahlström Oy:n mineraalivillatehdas aloitti toimintansa sahan entisissä toimitiloissa 1965 ja eristetuotanto jatkui vuoteen 1992. Ruukin Yrityspuisto Oy perustettiin 1993 ja se osti teollisuusalueen, Kreivin saaren ja Hämeen tilan rakennukset.

lähteet:

Syrjäpalo Pentti 2013. Yrittäjyyden ytimessä - Raahen Yrityspuisto 20 vuotta.

kohteen nimi: **Hämeen tila**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-418-41-11
kylä/k.osa: Ruukki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus 1930-luku, navetta 1928
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ruukin vanhimpia asuinpaikkoja, jonka pihapiirissä asuinrakennukset 1800-luvulta ja 1930-luvun lopulta sekä komea tiilinavetta vuodelta 1928 ja osittain tiilinen varstorakennus.

historia:

Häme on Ruukin vanhimpia asuinpaikkoja. Ruukin potaskatehdas, joka perustettiin 1670-luvun alussa Pietari Brahen aloitteesta, perustettiin Hämeen tilan maille. Niin ikään 1840-luvun alussa alkanut sahateollisuus Sahasaarella sai vuokrata alueensa vuodeksi kerrallaan Hämeen tilan silloiselta isännältä. Vuonna 1883 Pruukin Saha Yhtiö osti Hämeen tilan harjoittaakseen niillä maanviljelystä ja karjanhoitoa. Kun sahan liiketoiminta siirtyi Ab Ruukki Oy:lle, perustettiin Ruukin Maanviljelys Oy Hämeen tilalle.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Ruukki, Ruukin asemanseutu rakennusinventointi. Ruukin kunta 2004. Kujala Irene & Hanna Mällinen.

kohteen nimi: **Ruukin kaljatehdas**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-418-4-552,4-468,52-0

kylä/k.osa: Ruukki

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1914

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entisen Ruukin Kaljatehdas Oy:n pihapiiri, jossa on vuonna 1914 valmistunut Ruukinkosken tiilitehtaan tiilistä muurattu kalja- ja limonaditehdas, pieni asuinrakennus ja varasto.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ruukinkartano**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-41-1
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1923
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ruukinkartano sijaitsee Ruukin yrityspuiston tuntumassa, sen erottaa teollisuusalueesta junarata ja se sijoittuu Siikajoen rantaan.

Arkkitehti Vivi Lönin suunnittelema Ruukinkartano on vuonna 1920 rakennettu alueen yleisestä rakennuskannasta poikkeava rakennus noppamaisen massoitteilunsa, aumakattonsa ja aukotuksen myötä. Rakennuksen perustus on porakivinen ja hirsirunko on vuorattu peiterimalaudoituksella. Katemateriaali on konesaumattu kirkas pelti. Rakennuksen alahelmassa kulkee yksityiskohtana vaakalaudoitus. Ikkunat ovat pystyt suorakulmiot ja niissä on kuusi ruutua.

Pihapiirissa sijainnut saunarakennus on palanut vuonna 1955 ja sen tilalle on rakennettu 1950-luvun tyyliä edustava piharakennus, jonka tilalle on vastikään rakennettu päärakennuksen ulkoasua mukaileva uusi rakennus 2010 -luvulla.

historia:

Ab Ruukki Oy:n yrittäjät, presidentti Ryti, Tallqvist sekä Koskela rakennuttivat Ruukin kartanon toimitusjohtajan asunnoksi ja yhtiön edustustiloiksi. Ab Ruukki Oy:n toiminta loppui syksyllä 1925, jonka jälkeen uuden omistajan, Siikajokilaakson Metsä Oy:n toimitusjohtaja muutti perheineen taloon. Taloa nimitetäänkin myös "Kallisen taloksi".

arviointi:

MRKY2015: R,H,T

lähteet:

Ruukin kunta 2004. Ruukin asemanseutu Rakennusinventointi. Inventoijat Kujala Irene ja Hanna Mällinen.

kohteen nimi: **Ruukinkoski ja Kreivinsaari**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-418-2-34

kylä/k.osa: Ruukki

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rakennettu koskimaisema ja saari 1600-luvulta periytyvällä teollisuuspaikalla. Kreivinsaaren nimi johtuu saaren kohdalla joen pohjoisrannalla olleesta Pietari Brahen 1672 perustamasta potaskatehtaasta.

Konttorisaaressa on 1800-luvulla rakennetut sahan johtajan asunto, ulkosauna ja piharakennus. Jokimaisemaa hallitsee 1880-luvun teräsrakenteinen kaarisilta, entinen rautatiesilta. Yrityspuiston ja Kreivinsaaren välisessä uomassa on pieni vesivoimalaitos.

historia:

Ruukki on Pohjois-Suomen vanhimpia teollisuuspaikkakuntia. Ruukin teollisuushistoria alkaa 1670-luvulla. Tuolloin Ruukinkosken, silloisen Palokosken partaalle rakennettiin Kreivi Pietari Brahen valitsemalle paikalle moderni potaskatehdas. Saippuan ja lasin valmistuksen raaka-aineena käytetty potaska tehtiin koivutuhkasta, jota kuljetettiin laajoilta metsäalueilta pitkin Siikajokea Palokoskelle. Potaska eli kalilipeä kuljetettiin edelleen Raahan laivaussatamaan. Tehtaan toiminta kesti 8 vuotta. Potaskatehdas oli perustettu Johan ja Sakari Hämeen tilasta erotetulle maalle, josta 1700-luvulla muodostui Ruukin kartano.

Ruukin sajarahistoria alkoi vuonna 1844, jolloin raahelaiset Zachris Lacke ja Zachris Franzen peustivat Ruukinkosken partaalla olevaan saareen vesisahan. Tältä ajalta on jäänyt muistoksi Ruukin Kreivinsaaren vanha punainen rakennus. 1857 sahan omistus siirtyi oululaisille Bergbomeille ja 1883 Pruukin Saha Yhtiö osti heiltä sekä Hämeen tilan sekä siitä erotetun Ruukin kartanon. Rautatie halkaisi maat 1886.

Vilkkain teollisuustoiminta sijoittuu 1900-luvun alkuvuosikymmeniin. Ruukissa toimi tuolloin tärpättitehdas, tiilitehtaita, sahoja ja kaljatehdas. Pytingit ja Patruunan talo rakennettiin Raahan Puutavarayhtiö aloitettua toimintansa 1901. Samoihin aikoihin ruotsalaiset yritykset perustivat paikkakunnalle puuhiilitehtaan, joka valmisti sivutuotteenaan tervaa ja pikiöljyä. Ruotsalaisten yhtiö, Aktiebolaget Finska Kolaffaren, rakensi myös tiilitehtaan. Yhtiön isännöitsijää ja konttoria varten valmistui rakennus, jossa toimii nykyisin päiväkot.

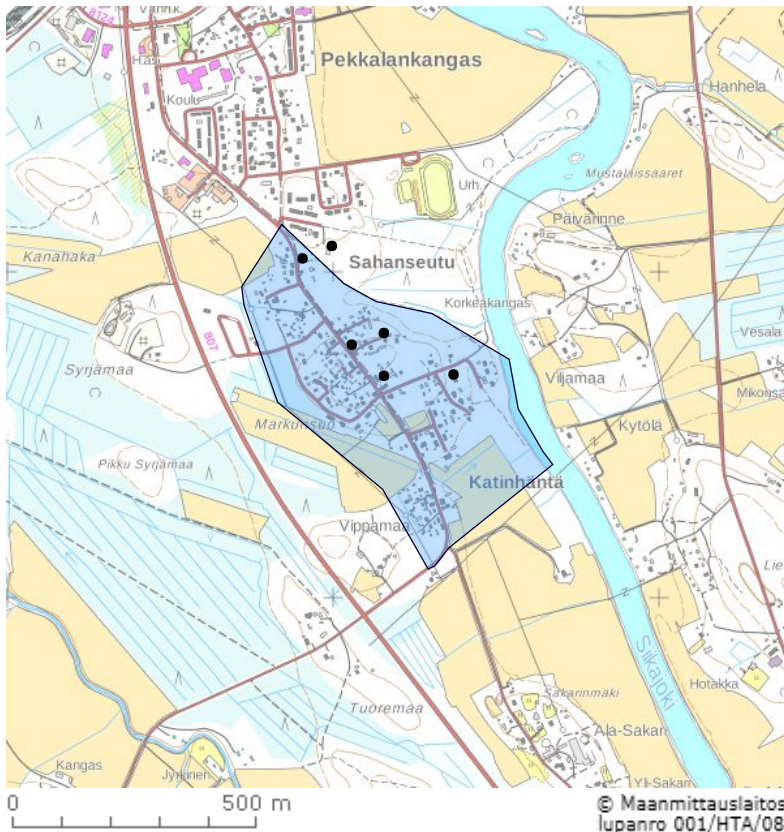
arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Ruukin kylän kotisivut <http://ruukinkyla.blogspot.fi/p/historia.html> (29.1.2015)

Ruukin kunta 2004. Ruukin asemaseutu Rakennusinventointi. Inventoijat Irene Kujala ja Hanna Mällinen.

alueen nimi: **Sahanseudun Katinhännän asuinalue (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Ruukki

tyyppi: teollisuusympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ruukin tärpättitehdas

Sahanseudun kauppa

Sahanseudun koulu

Sahanseudun patruunantalo

Sahanseudun pytingit

Sahanseudun vahtitupa

kuvaus:

Sahanseudun Katinhännän asuinalue on esimerkki 1900-luvun alussa maaseudun tuotantolaitosten liepeille omatoimisen rakentamisen tuloksena syntyneistä työväen asuinalueista. Katinhanta on syntynyt sahan, terva- ja tärpättitehtaan työväestön rakentamana.

Sahan työläisten yksityiset asuintalot ovat pienimuotoisia ja sijoittuvat kapeiden kujien varrelle. Alueella on myös kaksikerroksisia "pytinkejä" piharakennuksineen. Rakennuskannan ja tonttien pieni koko tuo alueelle erityislaatuista tunnelmaa. Työväen asuinalueen ulkopuolella puistomaisessa ympäristössä on tehtaan patruunan huvila sekä tiilirakenteinen terva- ja tärpättitehdas. Tiilinen tehdasrakennus korkeine piippuineen on hallinnut Sahanseudun maisemaa.

historia:

Raahen Puutavarayhtiö perusti höyrysahan nykyiselle Sahanseudulle Siikajoen rantaan 1901. Samana vuonna sahalla rakennettiin rautatieyhteys Raahen satamaan. Saha toimi 1900-luvun alusta 1930-luvulle saakka. Viimeinen käyttäjä oli 1931-1937 Siikajokilaakson Metsä Oy, joka sahasi vain kesäisin.

Sahanseudun tervatehdas rakennettiin 1900-luvun alkupuolella Pekkalan sysimön yhteyteen. Se toimi 1949 saakka tuottaen tervaa ja kittiä.

Lähteet:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4848

Lauri Kallinen. Ruukki – Pohjois-Suomen vanhin teollisuuspaikkakunta. Omakustanne 1969.

Ruukin kunnan koululaitos 100 vuotta. Ruukin kunta 1983.

Siikajokilaakson historia I, II. Siikajokilaakson kunta ja seurakunnat. 1996, 1984.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Ruukin pitäjäkirja. Eilisen kautta kohti huomista. Toim. Lumi Marja Eskola 2003.

Matka kylämaisemaan. Pro Agria, Siikalatvan seutukunta et al. <http://www.opaste.net/siikajokilaakso/> (19.11.2007)

kohteen nimi: **Ruukin tärpättitehdas**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-39-166

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alussa perustetun tärpättitehtaan piippu ja korkea punatiilinen tehdasrakennus. Rakennuksessa on hienot räystäsdetaljit ja sisätiloissa on vielä hahmotettavissa tervan tuottamiseen liittyviä rakenteita kuten silloja.

Kymmenen ruotsalaista terästehdasta perusti 1905 Aktiebolaget Finska Kolaffaren -yhtiön puuhiiltämön, jota laajennettiin myöhemmin Raahen Puutavara Oy:n omistamana tuottamaan mm. tärpättiä. Vuosina 1943-1950 entisen Pekkalan hiiltämön ja tärpättitehtaan alueen tuotantotiloissa toimi Ruukki Oy:n (vuoteen 1946 Siikajokilaakson Metsäosakeyhtiö) perustama tytäryhtiö Ruukin Terva Oy. Tervatehtaan koekäyttöön päästiin vasta syksyllä 1944 ja seuraavina vuosina 1945-1946 tervateollisuus tuli hiljalleen kannattamattomaksi. Syitä olivat mm. tervan kysynnän väheneminen, halvat hinnat ulkomailla ja voimakas kilpailu. Vuonna 1949 Ruukin Terva Oy:n tehdas toimi enää ajoittain ja lopetti toimintansa 1950.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Ruukin kunta 2003. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja kohteiden inventointi Sahanseudulla Ruukissa. Aluearkkitehti Timo Jokelainen.

Syrjäpalo, Pentti. 2013. Ruukin yrityspuisto 20 vuotta - Yrittäjyyden ytimessä. Ruukin Yrityspuisto Oy. Joutsen median painotalo 2013.

kohteen nimi: **Sahanseudun kauppa**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-43-16

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sahanseudun entinen kaupparakennus sijoittuu L-muotoisella rakennusmassallaan aivan Pekkalan tien, eli kylänraitin tuntumaan, lähelle Pytinkejä ja rajaa katutilaa kylämäiseksi.

arviointi:

MRKY2015: H,M

kohteen nimi: **Sahanseudun koulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-43-18

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1923

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sahanseudun 1923 valmistunut koulu, joka erottuu suurehkona rakennusmassana pienipiirteisen työläistäajaman kapean kujan päästä.

Rakennus on neliömäisen ja suorakulmion muotoisen rakennusmassan muodostama T-muoto. Voi olla, että toinen rakennusmassoista on rakennettu eri aikaan lisäosaksi.

Koulupihan puolelle rakennuksesta avautuu kolme sisäänkäyntiä. Sisäpihalla on varasto- ja huussirakennus, maakellari sekä hirsirakenteinen sauna. Pihassa kasvaa upeita mäntyjä.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Ruukin kunta 2003. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja kohteiden inventointi Sahanseudulla Ruukissa. Aluearkkitehti Timo Jokelainen.

kohteen nimi: **Sahanseudun patruunantalo**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-43-134

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1900-luvun alkuvuodet

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Patruunantalo on aikoinaan rakennettu Raahen Puutavara Oy:n isännöitsijän taloksi, jossa on toiminut lisäksi tehtaan konttori. Patruunan talossa järjestettiin aikoinaan juhlia myös sahan työntekijöille.

Patruunan talon sisäänkäynti on näyttävä kaarevine kaiteineen ja aukotuksineen. Sisäänkäynnin yläpuolella on tomi. Talon suurehkot ikkunat ovat T-jakoiset, joiden yläosassa on 18 pientä ruutua. Talon takapuolella on erkkeri. Huvilamainen, kaksikerroksinen talo sijaitsee nykyään ainoana rakennuksena tontillaan. Aiemmin tontilla on sijainnut myös talli- ja vajarakennus sekä maakellari.

arviointi:

MRKY2015: R,H,T

lähteet:

Ruukin kunta 2003. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja kohteiden inventointi Sahanseudulla Ruukissa. Aluearkkitehti Timo Jokelainen.

kohteen nimi: **Sahanseudun pytingit**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-43-121/122/123

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920-luku

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sahanseudun pytingit rakennettiin alunperin sahan työntekijöiden asumukseksi. Suurissa, klassistisissa rakennuksissa oli pieniä yhden ja kahden huoneen asuntoja. Alunperin pytingejä rakennettiin kolme, joista yksi paloi 1990-luvulla.

Pytingit luovat omalta osaltaan Sahanseudun raitille intiimiä tunnelmaa, sillä yksi niistä on rakennettu aivan tienvarteen. Toinen jäljelläolevista pytingeistä sijaitsee poikittaiskujan varressa. Sisäpiha muodostuu pitkistä kaksikerroksisista aitta- tai varistorakennuksista sekä pihan perällä olevista huussirakennuksista. Yleisesti oli tiedossa, että suurissa huusseissa puhutut salaisuudet olivat pian koko yhteisön tiedossa.

Pihanperällä on hirsirakenteinen yksikerroksinen talo, joka näyttää "alaköökiltä", eli on mahdollisesti toimittanut keittiön ja ruokalan tai pesutuvan virkaa.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Ruukin kunta 2003. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja kohteiden inventointi Sahanseudulla Ruukissa. Aluearkkitehti Timo Jokelainen.

kohteen nimi: **Sahanseudun vahtitupa**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-100-2

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: liikenne

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1900-luvun alku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Katinhännän ja Sahanseudun raitin viereen sijoittuu yhtenä kiinnekohtana vanha vahtitupa. Vahtituvan vieritse on ennen kulkenut rautatie. Tällä hetkellä vahtitupa on asuinkäytössä. Pihapiiriin kuuluvat asuinrakennuksen lisäksi navetta, sauna ja maakellari.

Vahtitupa on hirsirunkoinen rakennus, jolla on lohkokiviperusta. Harjakaton katemateriaali on tiili. Rakennuksessa on keltainen vaakavuoraus ja somisteet ovat valkoiset. Vahtitupa edustaa nikkarityyliä ja sen on toiminut radanvartijan vahtitupana sekä asuntona.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Ruukin kunta 2003. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja kohteiden inventointi Sahanseudulla Ruukissa. Aluearkkitehti Timo Jokelainen.

alueen nimi: **Pohjanmaan rantatie - Klingsporintie (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Siikajoki

tyyppi: liikenneympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjanmaan rantatie on yksi Suomen tärkeistä historiallisista tielinjoista. Ratsupolusta 1600-luvulla kehittynyt maantie on kulkenut Turusta Tukholmaan Pohjanlahden ympäri. Rantatie on ollut Pohjanmaan tärkein tie ja Lapin läänin alueella pitkään ainoa maantie.

Vanhan linjauksen mukainen maantie on ollut monin paikoin käytössä aina 1950-luvulle. Parhaiten säilyneillä tieosuuksilla vanhan tien maastonmyöten olemus ja linjaus ovat tien parantamisesta huolimatta säilyneet tai nähtävissä. Tiet ovat kapeita ja vaihdellen hiekka- ja sorapintaista päällystettyihin.

Pohjois-Pohjanmaalla Pohjanmaan rantatien parhaimmin säilyneet osuudet kunnittain ovat: Kalajoella Alajoentie, Juolantie, osa Sunintietä; Pyhäjoella Sunintie kaksiosaisena, Yppärin Vanha tie, Etelänkylän silta - Vanhatie - Lahnaojantie, Parhalahti; Raahessa Saloinen, Haaksiluodontie – Oikotie; Siikajoella Vanha maantie – Kirkkotie, Klingsporintie, Karinkannantie; Lumijoella Äijänseläntie; Haukiputaalla Mietunperäntie; lissä Räänänperäntie - Ojakyläntie, Hiivalantie - Kantolantie, Seljänperäntie, Huttulantie – Vanhatie ja Onkalonperäntie. Siikajoella rantatiehen liittyy muistoja Suomen sodasta (ks. myös erillinen kohde Siikajoen kirkko ympäristöineen). Rantatie ylittää Pyhäjoen Eteläkylän museosiltaa pitkin, samoin Pattijoen museosilta on rantatiellä.

historia:

Pohjanmaan maantieverkko ei ulottunut Korsholman linnan pohjoispuolelle ennen 1600-lukua. Kaarle IX:n Jäämeren politiikka lisäsi kiinnostusta teiden kunnostamiseen pohjoisessa, ja Korsholman ja Oulun välinen ratsupolku kunnostettiin 1600-luvun kuluessa maantieksi. Tien uudistaminen alkoi 1610-luvulla ja töitä vauhdittivat mm. Oulun perustaminen 1610 sekä lisääntyneet sotilaskuljetukset. Tie linjautui kirkonkylien ja kaupunkien kautta ja jatkui Pohjanlahden ympäri Tukholmaan asti.

Rantatiellä oli suuri taloudellinen ja hallinnollinen merkitys, ja 1643-1645 Ruotsin-Tanskan sodan aikana sitä käytettiin postitienä Tukholmaan. 1660-luvulle tultaessa tie oli rakennettu etelästä Ouluun, mutta Oulun kaupunkia pohjoisemmat osat olivat edelleen huonokuntoisia. Oulun läänin ylimääräinen maanmittari Johan Henrik Wallenberg kartoitti rantamaantien 1784-1785. Nykyisen Pohjois-Pohjanmaan alueella Wallenberg mittasi

rantatietä 259 km, runsaat 435 000 kyynärää. Oulun ja Tomion välinen tieosuus saatiin kärrytieksi vasta kuningas Adolf Fredrikin vuoden 1752 matkan alla.

1900-luvulla vanhaa Pohjanmaan rantatietä oikaistiin ja perusparannettiin, ja vanha linjaus jäi monin paikoin käytöstä. Vanhan rantatien linjaus selvitettiin Pohjois-Pohjanmaalla 2000, jolloin kenttätutkimuksissa paikannettiin 95% tien pituudesta. Lapin läänin alueella, missä myös lähes koko rantatien pituus oli paikallistettavissa maastossa, selvitystyö suoritettiin 2006.

lähteet:

Tapio Salminen et al., Pohjanmaan kautta. Tiet ja liikenne Pohjanmaalla keskiajalta 1990-luvulle. Tielaitos. Jyväskylä 1997.

Tapani Mauranen (toim.), Maata, jättä, kulkijoita. Tiet, liikenne ja yhteiskunta ennen vuotta 1860. Tielaitos 1999.

Aimo Kehusmaa, Pohjanmaan rantatie Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulun tiepiiri, 2000.

Sari Alajoki, Kirkoilta kareille. Ylivieskan seutukunnan kulttuuriympäristöstä. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisuja 22, 2005.

Maria Suvanto, Vanha rantatie Lapin läänin alueella. Inventointi. Lapin liitto, Lapin tiepiiri. Rovaniemi 2006.

Minna Torppa, Keski-Pohjanmaan inventointi, Länsi-Suomen ympäristökeskus. KIOSKI-tietokanta 20.3.2008.

Maunu Häyrynen ja Mikael Lähteenmäki (toim.), Pohjanlahden rantatie, Ratsupolusta rannikon matkailutieksi. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XV. Pori 2009.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4372

alueen nimi: **Pohjanmaan rantatie - Vanha maantie-Kirkkotie (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Siikajoki

tyyppi: liikenneympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjanmaan rantatie on yksi Suomen tärkeistä historiallisista tielinjoista. Ratsupolusta 1600-luvulla kehittynyt maantie on kulkenut Turusta Tukholmaan Pohjanlahden ympäri. Rantatie on ollut Pohjanmaan tärkein tie ja Lapin läänin alueella pitkään ainoa maantie.

Vanhan linjauksen mukainen maantie on ollut monin paikoin käytössä aina 1950-luvulle. Parhaiten säilyneillä tieosuuksilla vanhan tien maastonmyötenäinen olemus ja linjaus ovat tien parantamisesta huolimatta säilyneet tai nähtävissä. Tiet ovat kapeita ja vaihdellen hiekka- ja sorapintaista päällystettyihin.

Pohjois-Pohjanmaalla Pohjanmaan rantatien parhaimmin säilyneet osuudet kunnittain ovat: Kalajoella Alajoentie, Juolantie, osa Sunintietä; Pyhäjoella Sunintie kaksiosaisena, Yppärin Vanha tie, Etelänkylän silta - Vanhatie - Lahnaojantie, Parhalahti; Raahessa Saloinen, Haaksiluodontie – Oikotie; Siikajoella Vanha maantie – Kirkkotie, Klingsporintie, Karinkannantie; Lumijoella Äijänseläntie; Haukiputaalla Mietunperäntie; Iissä Räänäntie – Ojakyläntie, Hiivalantie - Kantolantie, Seljänperäntie, Huttulantie – Vanhatie ja Onkalonperäntie. Siikajoella rantatiehen liittyy muistoja Suomen sodasta (ks. myös erillinen kohde Siikajoen kirkko ympäristöineen). Rantatie ylittää Pyhäjoen Eteläkylän museosiltaa pitkin, samoin Pattijoen museosilta on rantatiellä.

historia:

Pohjanmaan maantieverkko ei ulottunut Korsholman linnan pohjoispuolelle ennen 1600-lukua. Kaarle IX:n Jäämeren politiikka lisäsi kiinnostusta teiden kunnostamiseen pohjoisessa, ja Korsholman ja Oulun välinen ratsupolku kunnostettiin 1600-luvun kuluessa maantieksi. Tien uudistaminen alkoi 1610-luvulla ja töitä vauhdittivat mm. Oulun perustaminen 1610 sekä lisääntyneet sotilaskuljetukset. Tie linjautui kirkonkylien ja kaupunkien kautta ja jatkui Pohjanlahden ympäri Tukholmaan asti.

Rantatiellä oli suuri taloudellinen ja hallinnollinen merkitys, ja 1643-1645 Ruotsin-Tanskan sodan aikana sitä käytettiin postitienä Tukholmaan. 1660-luvulle tultaessa tie oli rakennettu etelästä Ouluun, mutta Oulun kaupunkia pohjoisemmat osat olivat edelleen huonokuntoisia. Oulun läänin ylimääräinen maanmittari Johan Henrik Wallenborg kartoitti rantamaantien 1784-1785. Nykyisen Pohjois-Pohjanmaan alueella Wallenborg mittasi

rantatietä 259 km, runsaat 435 000 kyynärää. Oulun ja Tomion välinen tieosuus saatiin kärrytieksi vasta kuningas Adolf Fredrikin vuoden 1752 matkan alla.

1900-luvulla vanhaa Pohjanmaan rantatietä oikaistiin ja perusparannettiin, ja vanha linjaus jäi monin paikoin käytöstä. Vanhan rantatien linjaus selvitettiin Pohjois-Pohjanmaalla 2000, jolloin kenttätutkimuksissa paikannettiin 95% tien pituudesta. Lapin läänin alueella, missä myös lähes koko rantatien pituus oli paikallistettavissa maastossa, selvitystyö suoritettiin 2006.

lähteet:

Tapio Salminen et al., Pohjanmaan kautta. Tiet ja liikenne Pohjanmaalla keskiajalta 1990-luvulle. Tielaitos. Jyväskylä 1997.

Tapani Mauranen (toim.), Maata, jäätä, kulkijoita. Tiet, liikenne ja yhteiskunta ennen vuotta 1860. Tielaitos 1999.

Aimo Kehusmaa, Pohjanmaan rantatie Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulun tiepiiri, 2000.

Sari Alajoki, Kirkoilta kareille. Ylivieskan seutukunnan kulttuuriympäristöstä. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen julkaisuja 22, 2005.

Maria Suvanto, Vanha rantatie Lapin läänin alueella. Inventointi. Lapin liitto, Lapin tiepiiri. Rovaniemi 2006.

Minna Torppa, Keski-Pohjanmaan inventointi, Länsi-Suomen ympäristökeskus. KIOSKI-tietokanta 20.3.2008.

Maunu Häyrynen ja Mikael Lähteenmäki (toim.), Pohjanlahden rantatie, Ratsupolusta rannikon matkailutieksi. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XV. Pori 2009.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4372

Kirkko uudistettiin 1852 Oulun lääninarkkitehti Johan Oldenburgin tekemän piirustuksen mukaan. Kirkkoon lisättiin leveän attikaosan päältä nouseva, pohjaltaan neliönmuotoinen torni. Ulkoseinät varustettiin empiretyylisellä vuorauksella. Kirkkoa myös laajennettiin rakentamalla uusi sakaristo-osa itäristin jatkeeksi. Kirkkoa kunnostettiin 1984-1985 arkkitehti Jorma Tepon johdolla.

Lähteet:

Reino Mähönen, Kirkkomaalari Mikael Toppelius. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja 78 (1975).

Jorma Teppo, Pohjanmaan puukirkkojen korjauksista. Arkkitehti 4/1985.

Lars Pettersson, Ristikirkot. Ars Suomen taide 3, Keuruu 1989.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Siikajokilaakson historia I -II. Siikajokilaakson kunta ja seurakunnat 1984, 1996.

Anu Soikkeli, Suomen vanhat pappilat - menneisyyden tulevaisuus. Oulun yliopisto 2000.

kohteen nimi: **Kerttula**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-106-2
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti merkittävällä paikalla Kirkkotien varrella sijaitseva pihapiiri, jossa kolme Suomen Sodan aikaista jalka-aittaa, kestikievarinakin toiminut päärakennus 1800- ja 1900-luvun taitteesta, riihi ja navetta. Pohjanmaan rantatie on kulkenut aivan tilan vierestä.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pirilä**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-29-88
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pirilän pihapiiri sijoittuu harmaine rakennuksineen peltoaukean keskelle, metsänrajaan. Rakennukset muodostavat neliömäisen, lähes kokonaan, rajatun pihan, joka yhdeltä sivultaan kiinnittyy Siikajoen kirkolta tulevaan tiehen.

Pihapiirissä sijaitsevat asuinrakennus, navetta ja puoji. Asuinrakennuksen ikkunanpuitteet ovat yksityiskohtaiset. Navetassa ja puojissa on kaartuva räystäsdetalji.

arviointi:

MRKY2015:H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Siikajoen kulttuuriympäristöohjelma, 2006.

kohteen nimi: **Siikajoen kirkko ja tapuli**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-881-1-0

kylä/k.osa: Siikajoki

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1618-1721

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Seurakunnan 1701 valmistunut kolmas kirkko. Puukirkko muutettiin Johan Oldenburgin suunnitelmien mukaan empirehenkiseksi 1852. Oletettavasti tällöin osaan aumakattoisen ristikirkon sakaroista tehtiin päädyt sekä ristikeskukseen tanakka torni. Kirkkoon rakennettiin myös uusi sakaristo ja eteinen. Sakaroiden sisäkatteena ovat puuholvit, jotka keskuksessa yhtyvät kupumaiseen laajennukseen. Mikael Toppeliuksen alttaritaulu ja kuoriosan maalaukset vuosilta 1771-72.

Hirsinen, myöhemmin korjattu kellotapuli on vuodelta 1765. Kirkon ympärillä hautausmaa ja edustalla Matti Visannin 1934 tekemä Siikajoen taistelun muistomerkki.

Siikajoen kirkko sijoittuu maisemallisesti kauniille paikalle, Siikajoen läheisyyteen, jonne kirkkotie johdattaa kumpuilevan pelto- laidunmaiseman halki. Suuren männyn luovat maisemaan oman lisänsä. Siikajoen kirkko ja tapuli sijaitsevat Pohjanmaan rantatien tuntumassa, kirkkotien päässä halliten kasvillisuudeltaan alavaa maisemaa.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Siikajoen pappila**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-26-25
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1790-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Karoliiniselle keskussali-pohjaratkaisulle perustuva, 1790-luvulla rakennettu mansardikattoinen pappila. Vuosien 1971-72 entistämistöiden yhteydessä kunnostettiin rakennuksen ullakko sekä uusittiin perustukset, kellari ja pappilan ulkonäköön nyt leimansa antavat ulkoportaat.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Väri**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-77-2
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alun perin lossitupana Pohjanlahden rantatien varrella ollut asuinrakennus mahdollisesti 1700-luvulta Siikajokivarren kulttuurimaisemassa. Puojirakennus, jonka tallin seinässä on vuosiluku 1886 sekä mahdollisesti Suomen sodassa käydyn Siikajoen taistelun jättämiä kuulanreikiä

historia:

Värin pihapiiri sijaitsee Siikajoen kirkon vieressä. Pihapiirin sivuitse on kulkenut Pohjanmaan rantatie, josta Siikajoen yli on liikennöinty lossilla. Päärakennus on ollut lossimiehen asunto, mihin viittaa tilan nimi "Väri" (ruotsi: färja = lautta).

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Siikajoen kulttuuriympäristöohjelma, 2006.

alueen nimi: **Turpeenperän vanhat aitat ja sotilastorppa**
pääas. kunta: Siikajoki
pääas. kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ryky
Turpeenoja
Valtokari

kuvaus:

Ryryn sotilastorppa, Turpeenoja ja Valtokari ovat edustavia esimerkkejä vaatimattomasta ja niukasta, pienimittakaavaisesta rakentamisesta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: Ryky
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-77-1
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni sotilastorppa Siikajoen Turpeenperällä.

arviointi:

MRKY2015: R,H

kohteen nimi: **Turpeenoja**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-1-25
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hajanainen pihapiiri, jossa jäljellä kaksi vanhaa rinta-aittaa ja puojirakennus. Aitat saattavat olla peräisin 1700-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Valtokari**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-2-15
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Alapääntie
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtokarin pihapiiristä on jäljellä vanha päärakennus, joka on huonokuntoinen. Pihapiirissä on vielä melko hyväkuntoiset kaksi rinta-aittaa, joista vasemman puoleisen aitan yläkerroksessa on hirressä merkintä "1789".

alueen nimi: **Komppalinnan koulukeskus**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Ylipää

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Siikajoen Komppalinnan joen törmälle ryhmittyvässä koulukeskuksessa on eri-ikäistä rakennuskantaa. Vanhin rakennuksista on pihan keskivaiheille sijoittuva 1950-luvun koulu, jota on laajennettu.

Pihan kaakon puolella ovat kaksi vuonna 1969 valmistunutta koulurakennusta, jotka edustavat oman aikansa tyyliä tasaisine kattoineen ja isoine nauhaikkunoineen. Pienemmässä rakennuksessa on koulun aputiloja, kuten puukäsityöluokka ja lämpökeskus. Joen rannassa on samaa tyyliä edustava opettajien rivitalo, jonka etupihat rytmittävät pieniksi atriumpihoiksi. Rakennukset on suunnitellut arkkitehti Risto Harju.

Luoteen suunnassa pihaa rajaa Komppalinnan uusi monitoimirakennus, joka on valmistunut vuonna 1989. Rakennuksessa toimivat mm. liikuntasali ja kirjasto.

kohteen nimi: **Myllylä**
 kunta: Siikajoki
 kiinteistötunnus: 748-404-21-15
 kylä/k.osa: Siikajoki
 tyyppi: teollisuus
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituselie: asuinrakennus 1914, mylly 1947
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 001 Asuinrakennus; 002 Vesimylly; 003 Myllytupa; 004 Paja;

kuvaus:

Mylly-ympäristö, jossa on 1947 valmistunut rankorakenteinen kolmikerroksinen mylly, myllärin asuintalo vuodelta 1914 ja lautarakenteiset myllytupa ja paja 1940-luvulta.

Ensimmäisen myllärin, Pekka Raution 1914 rakentamassa asuinrakennuksessa toimi aikoinaan kahvila, jota käyttivät myllän ja meijerin työntekijät, maidontuotajat sekä asukkaat. Rakennuksessa ovat asuneet ainakin mylläri ja sikalanhoitaja sekä meijerin työväkeä.

1914 rakennettu mylly paloi 1940-luvun puolivälissä, minkä jälkeen samalle paikalle rakennettiin uusi, kolmikerroksinen myllyrakennus vuonna 1947. Mylly käytti vesivoimaa, jota täydennettiin sähköllä. Vesi virtaa edelleenkin padolla varustettua kanavaa pitkin myllän lävitse. Myös myllän koneisto ja sisustus ovat pääosin paikoillaan.

Lautarakenteinen myllytupa on rakennettu 1940-luvulla, samoihin aikoihin uuden myllän kanssa. Tupa on toiminut muun muassa myllän asiakkaiden odotus- ja lämmittelypaikkana. Sillanjäänteiden juurella on pieni lautarakenteinen pajarakennus 1940-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: H, M

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002, Vaasa, 2002

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Vilmusenaho, Risto: Siikajokilaakson historia II 1860-1960, Oulu, 1984.

Siikajoen kunnan Meijerisaareen liittyvät suunnitelmat, kartat, ilmakuvat ja selvitykset www.siikajoki.fi.

Suullista tietoa antaneet Tauno ja Terttu Jääskelä, Matti Kurikka, Tapani Nikola, Martti Valtokari.

kohteen nimi: **Siikajoen Osuusmeijeri**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-404-20-10

kylä/k.osa: Siikajoki

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1914

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 001 Asuinrakennus; 002 Meijeri, nyk. autokorjaamo; 003 Sauna; 004 Höyläämö; 005 Maakellari; 006 Aitta; 007 Sikala;

kuvaus:

Siikajoen Osuusmeijerin pihapiiri, jossa on vuonna 1914 valmistuneet tiilirunkoinen ja rapattu meijeri ja hirsirunkoinen asuin- ja konttori sekä ennen vuotta 1948 rakennettu sauna. Meijeri lopetti toimintansa 1960-luvun lopulla

Meijerin länsipäädyssä on ollut katos ja lastauslaituri, jonka kautta maitokuormat on otettu sisään. Lisäksi joen puoleisessa päädyssä on ollut jääkellari maidon jäähdytystä ja säilytystä varten.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Kotiseutumme Kestilä-Piippola-Pulkkila-Pyhäntä-Rantsila-Ruukki-Siikajoki 2001-2002, Vaasa, 2002.

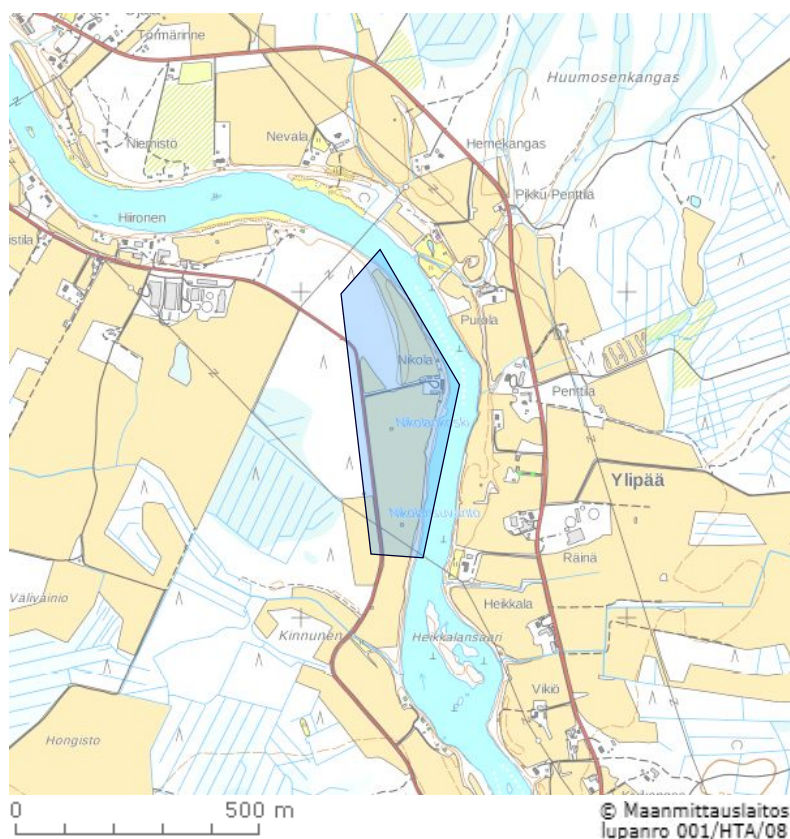
Lakanneet yritykset <http://www.kolumbus.fi/drillsoft/online-katka/lakanneet-480c9c904787677202cc4b23d5a19d32.html> (2.2.2015)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, julkaisu A:116, Oulu, 1993.

Vilmusenaho, Risto: Siikajokilaakson historia II 1860-1960, Oulu, 1984.

Siikajoen kunnan Meijerisaareen liittyvät suunnitelmat, kartat, ilmakuvat ja selvitykset www.siikajoki.fi

Suullista tietoa antaneet Tauno ja Terttu Jääskelä, Matti Kurikka, Tapani Nikola, Martti Valtokari

alueen nimi: **Nikolan umpipiha (RKY 2009)**

pääas. kunta: Siikajoki

pääas. kylä/k.osa: Ylipää

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nikolan talossa on Pohjois-Pohjanmaan jokilaaksojen suurille talonpoikaistaloille tyypillinen, hyvin säilynyt umpipiha.

Nikolan talo kuuluu Ylipään kylään. Siikajoen länsitörmällä sijaitsevan talouskeskuksen ympärillä on laajat peltoaukeat.

Nikolan umpipihan muodostavat joen suuntainen pitkä päärakennus, kaksikerroksinen talli, L-kirjaimen muotoinen tiilinavetta, meijeri, maitohuone, pikkupuoli sekä päärakennuksen linjaan lisätyt sauna ja kaksi aittaa. Pihapiirin ulkopuolella on vanhoja aittoja ja vajoja. Päärakennus on vuorattu 1800-luvun lopun tapaan, muut rakennukset ovat hirsipintaisia.

historia:

Siikajoen Nikolan tila on ollut samalla suvulla 1730-luvulta lähtien. Nikolan päärakennus valmistui 1873. Päärakennuksen pohjoispuolella olevalla pikkupuolella toimi kansakoulu 1920-luvulla. Navetta valmistui 1911.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Pasi Kovalainen ja Anna Louekari, Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaisarkkitehtuuria. Oulu 1994.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1414

kohteen nimi: **Karinkannan mänty**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-401-3-95

kylä/k.osa: Karinkanta

tyyppi: merenkulku

ajoitus: ei määritelty

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Merimerkinä toiminut suuri mänty, jonka sijainti Karinkannan viljelysmaisemassa on hallitseva.

kuvaus:

MRKY 2015: H,M

arviointi:

MRKY 2015: M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Karinkannan vanha koulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-401-3-149

kylä/k.osa: Karinkanta

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sopusuhtainen kyläkoulu 1900-luvun alkupuolelta.

arviointi:

MRKY 2015: R,I

kohteen nimi: **Entinen Oulun läänin kuntien yhteinen työlaitos ja Metsäpirtti**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-405-80-7

kylä/k.osa: Lappi

tyyppi: oikeuslaitos

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920-luku, 1950-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-luvulla perustetun työlaitoksen rakennusten muodostama kokonaisuus, jossa kaksi 1920-luvulla valmistunutta asuntolaa, navetta, varastoja, kellari ja entinen kahden työntekijäperheen asuinrakennus Metsäpirtti. 1950-luvun rakennuskantaa edustavat asuntola ja kellari- ja varistorakennus. Aluetta on täydennetty näitä uudemmilla rakennuksilla.

historia:

Oulun läänin kunnat asettivat 31.1.1924 toimikunnan tutkimaan mahdollisuutta perustaa työlaitos lääniin. Oulun läänin kuntien yhteinen työlaitos perustettiin 1.12.1924 Revonlahdelle Rapakon tilalle, jossa rakennustyöt aloitettiin välittömästi. Työlaitokseen hankittiin karjaa sekä erilaisia maanviljelysvälineitä ja -koneita. Henkilökuntaa laitokseen palkattiin johtajan lisäksi mies- ja naiskatsija, emännöitsijä, karjakko ja yövalvoja.

Ensimmäinen työvelvollinen laitokseen tuli joulukuussa 1925. Merkittävimmät työvelvollisten ryhmät olivat aviottomien lasten elatusvelvolliset sekä irtolaiset. Miesten tärkeimpiä työtehtäviä olivat maanviljely sekä uudisraivaus ja ojitus. Naisten töitä olivat taloudenhoito, siivous, käsityöt ja kasvitärhatyöt. Vuonna 1940 työlaitoksen nimeksi tuli Pohjolan Työlaitos. Sodan myötä osa työlaitoksen tiloista jouduttiin väliaikaisesti muuttamaan mielisairaalaosastoksi. Vuoden 1956 jälkeen suurin hoidettavien ryhmä laitokseen tuli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain perusteella. Asunnottomien alkoholistien määrä kasvoi työlaitoksessa 1970-luvun alussa ja elatusvelvollisten osuus huollettavista jäi noin viidennekseen. Työlaitos muuttui yhä enemmän hoitolaitoksen luonteiseksi ja nimenomaan päihdehuollon laitokseksi. Alkoholistit jäivät työlaitoksen ainoaksi hoidettavaksi ryhmäksi, kun 1977 uuden elatuslain myötä elatusvelvolliset poistuivat laitoksesta.

Työlaitoksen rakennuksia kunnostettiin ja uusittiin 1970-luvulta alkaen. Ensimmäisessä rakennusvaiheessa saatiin lisätiloja huollettaville ja erilaisia taloustiloja. Vuonna 1980 kuntainliiton nimi muuttui Pohjolan Päihdehuollon kuntainliitoksi ja laitoksen nimi Ruukin huoltokodiksi. Työlaitostoiminta päätettiin lopettaa 1.7.1982 alkaen.

Kuntayhtymän työn loppumiseen vaikutti ratkaisevasti 1990-luvun alun lama. Kunnallistalouden leikkaukset kohdistuivat eritoten päihdehuoltoon ja laitos tyhjentyi. Pohjolan kuntoutumiskeskuksen toiminta ajettiin alas 31.10.1992 alkaen. Tilat vuokrattiin Ruukin kunnalle pakolaisten vastaanottokeskusta varten. Pohjolan päihdehuollon kuntayhtymä jatkoi toimintaansa yhtymän omaisuuden hoitajana, kunnes 16.6.1997 kuntayhtymän liittovaltuusto teki päätöksen, että yhtymä lakkaa 31.10.1998. Yhtymän maaomaisuus ja rakennukset siirtyivät Ruukin kunnalle.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

<http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action;jsessionid=12D1FBA1B5FD9180EFF86256B2A4948B?kuvailuTaso=AM&avain=31494.KA> (12.2.2015)

Ruukin kunta 2004. Ruukin asemanseutu Rakennusinventointi. Inventoijat Irene Kujala ja Hanna Mällinen.

kohteen nimi: **Korsun koulu**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-405-3-17
kylä/k.osa: Lappi
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1927
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Korsun koulu on rakennettu J. Karvosen suunnitelmien mukaan. Vuonna 1927 valmistuneen koulun toiminta loppui vuonna 1960 ja vuonna 1973 koulu on peruskorjattu asuinrakennukseksi. Koulurakennus on ulkoasultaan lähes entisessä asussaan, lukuunottamatta kahta avokuistia, jotka on muutettu umpinaisiksi.

Koulun perustus on betoninen ja siinä on hirsirunko. Harjakaton katemateriaali on sementtitiili. Koulu on vuorattu vaakalaudalla. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi varastorakennus ja sauna, jotka ovat kaikki rakennettu J. Karvosen suunnitelmien pohjalta.

arviointi:

MRKY 2015: R,I

kohteen nimi: **Roitoma**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-405-25-8
kylä/k.osa: Lappi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1910-luvulta periytyvä pieni pihapiiri, jossa on vanha asuinrakennus, puoji sekä maakellari. Tila on ollut jossakin vaiheessa Raahen Rautatie Oy:n omistuksessa.

arviointi:

MRKY 2015: H,R

lähteet:

Ruukki, Relletti, rakennusinventointi. 2004.

kohteen nimi: **Tuomiojan asema**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-405-8-79
kylä/k.osa: Lappi
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1886
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tyyppipiirustusten mukainen IV-luokan rautatieasema vuodelta 1886. Lapin eli Tuomiojan asema oli Ruukin asemaa isompi ja Lapista rakennettiin rata Raaheen vuonna 1900, minkä myötä Lapista tuli merkittävä risteysasema.

arviointi:

MRKY 2015: R,H

kohteen nimi: **Rankisperän koulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-415-32-9

kylä/k.osa: Luohua

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1919

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1910-luvulta periytyvä koulu, jonka vanhemmassa osassa on jugend-aiheista koristelua. Koulua on laajennettu toisen maailmansodan jälkeen.

Yksiopettajaisena aloittanut koulu laajennettiin kaksiopettajaiseksi vuonna 1958, ja se lopetti toimintansa vuonna 1968. Takapihalla on huoltorakennus ja maakellari.

arviointi:

MRKY 2015: R,I

kohteen nimi: **Hirvaskari**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-402-7-31
kylä/k.osa: Merikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hirvaskarin pihapiiri sijoittuu tiiviisti Tavontien reunaan, jossa suuri kaksikerroksinen puojirakennus rajaa pihapiiriä tienpuoleiselta sivulta. Puojirakennuksessa on mielenkiintoinen räystäsdetalji ja kuvioitut ovet. Puojia on myöhemmin jatkettu lautarakenteisella talliosalla. Vastapäätä puojia sijaitsee uudempi, osin betonirakenteinen navetta.

Päärakennuksen julkisivua on korjattu ja se on menettänyt alkuperäisen ulkoasunsa. Päärakennuksen takana avautuvan pellon rajassa on kaksi aittarakennusta, jotka on yhdistetty myöhemmin lautarakenteisella lisäosalla.

arviointi:

MRKY 2015: R

kohteen nimi: **Huumolan koulu**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-11-25
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alun kyläkoulu ja piharakennus. Hirsirunkoisessa koulussa on luonnonkiviperusta ja jugend-tyyliin viittaava ikkunajaotus.

arviointi:

MRKY 2015: R,I

kohteen nimi: **Hyrylä**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-12-25
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti näkyvällä paikalla sijaitseva perinteinen talouskeskus, jonka suljetussa pihapiirissä on vanha asuinrakennus ja puoji.

Vanhan päärakennuksessa on kaksi näyttävää lasikuistia. Okranvärinen ulkoverhous on erityisen kaunis. Rakennuksen alaosa on pystyrimalaudoitusta, jonka yläpuolella on kaunis puolipyöreään muotoon sahattu koristelista kuistin kohdalla. Rakennuksen keskiosa on vaakavuorilaudoitettu ja pilasteriaiheet rytmittävät takajulkisivua. Myös rakennuksen yläosa on pystyrimalaudoitusta. Ikkunat ovat T-jakoiset ja ullakon päädyssä on kaksi lunetti-ikkunaa T-jakoisen ikkunan molemmilla puolilla.

Puojirakennus on hirsirunkoinen, punamullattu rakennus, jonka somisteet ovat valkoiset. Puojirakennukseen on tehty aukkomuutoksia. Vähän kauemmas pihapiiristä jää hirsinen aittarakennus.

arviointi:

MRKY 2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kangas (Anttila)**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-10-20
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva talouskeskus, jonka vanhin päärakennus on mittasuhteiltaan kauniin sopusuhtainen, lautaverhoiltu pitkä maalaistalo. Puojirakennus sijaitsee pihapiirissä peltoaukean puoleisella sivulla ja sen päästä avautuu kaunis loivasti laskeva viljelysmaisema kohti Siikajoen törmää. Pihapiirissä on 1900-luvun rakennuksia.

arviointi:

MRKY 2015: R,M

kohteen nimi: Kiimala ja Hannonen (ent. Hautala)

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-25-78, 25-76

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Kiimalan päärakennus 1800, Hannosen vilja-aitat 1700- ja 1800-luvun vaihde ja 1834

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Asuinrakennus / Hannonen; Liiteri; Maakellari; Pikku aitta 1; Pikku aitta 2; Puoji; Päärakennus /Kiimala; Vanha aitta;

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on kaksi kookasta päärakennusta ja talousrakennuksia, joista vanhimmat ovat kaksi vilja-aittaa 1700- ja 1800-luvun vaihteesta ja vuodelta 1834.

1820- tai 1830-luvulta periytyvän Kiimalan päärakennus on melko suljettu pihapiiri. Päärakennus on kaksikerroksinen, harjakattoinen, pohjaratkaisultaan suorakulmion muotoinen hirsirakennus. Rakennus on verhottu vaakalaudoituksella, ala- ja yläosissa on lomalaudoitus pystyrimoilla. 1970-luvulla rakennuksessa tehtiin mittava saneeraus, jossa rakennuksen ullakko korjattiin asuinkäyttöön ja kuistit uusittiin. Ikkunoita on suurennettu 1930-luvulla. Maakellari on tilan omistajan arvion mukaan rakennettu pian päärakennuksen valmistumisen jälkeen.

Hannosen vanha asuinrakennus periytyy 1800-luvulta. Sen julkisivu on verhoiltu vaakasuuntaisella puoliponttilaudoituksella ja pinta on viimeistelty keltamullalla. Lautoituksen saumat ja rakennuksen nurkat on peitetty valkoisin listoin. Ikkunat ovat 1800-luvun venäläistä tyyppiä. Perustuksena rakennuksella on suurista luonnonkivistä koottu maavarainen kivijalka.

historia:

Tilan pihapiirin rakennukset olivat ennen samaa tilaa joen toisella puolella sijainneen Kaismon tilan kanssa. Se oli jaettu kahden veljeksien kesken. Tila oli tuolloin koko manttaalin tila. Toinen veljes myi 1800-luvulla oman osuutensa Kiimalan suvulle. Tilan koko oli tuolloin noin 500 ja ja jakamisen jälkeenkin Kiimaloille jäi noin 200 ha. Sisar asui päärakennuksessa, veli Hannosella. Heidän suvun tullessa Hannosen talon osti sisar. 1921 alkaen tuo puoli on ollut heidän omistuksessaan, päärakennus vasta vuodesta 1970, kun Kiimalan suvusta ei löytynyt enää tilalle jatkajaa.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Mäkelä**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-89-18
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1794
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hoikanrannantien pohjoisosassa sijaitseva maatalouskeskus, jossa on jäljellä paljon vanhaa rakennuskantaa. Vanhin alueen aitoista on todennäköisesti vuodelta 1794. Vuosiluku on kaiverrettu ulkoseinään aitan oven yläpuolelle.

Pihapiiriin ajetaan aittarykelmän lävitse. Samassa ryppäessä on talli ja kolme aittaa, joista kaksi on jalasaittaa.

Pihapiirin vanhemmassa päärakennuksessa on kaunis, lasitettu kuisti. Kuistin oikealla puolella on maakellari. Vanha navetta on rakennettu osin porakivistä ja yläosa on hirsirunkoinen. Päärakennuksen taakse on rakennettu uudempi navetta 1960-luvulla.

Pihapiirissä sijaitsee myös uudempi päärakennus, jonka sisäänkäynti on poispäin pihapiiristä. Rakennukseen on tehty aukkomuutoksia.

kuvaus:

MRKY 2015: R,M

kohteen nimi: **Nivalan luhtiaitta**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-17-29
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Avoimella käytävällä varustettu komea luhti.

arviointi:

MRKY 2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Paavolan pappila**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-35-23
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kahdessa osassa rakennettu suuri pappilarakennus, jonka vanhin osa on vuodelta 1785, Uudempi osa on 1890-luvulta. Rakennukseen on myöhemmin lisätty taloustiloja sisältävä siipi. Vieressä talouskeskus, jossa on perinteistä rakennuskantaa, mm. entinen pappilan väentupa.

kuvaus:

MRKY 2015: H,I

lähteet:

Paavolan osayleiskaavan rakennusinventointi, Ruukin kunta 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Paavolan vanhustentalot

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 746-417-96-0

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto

ajoitus: 1975-

ajoitusselite: 1982

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehtuurin Oulun koulun varhainen ja korkeatasoinen esimerkki vuodelta 1982. Paavolan vanhustentalot ovat suunnitelleet arkkitehti Lauri Louekari ja arkkitehtiylioppilas Kaarlo Viljanen.

kuvaus:

Paavolan vanhainkodin rakennukset on ryhmitelty niin, että ne muodostavat keskelle neliömäisen, nurkista aukeavan pihapiirin. Punaisten rankarakenteisten luhtikäytävällisten lisäksi yhdeltä sivulta pihaa rajaa yleinen tila, jonne todennäköisesti on ollut tarkoitus sijoittaa palveluita.

Tällä hetkellä muussa käytössä toimiva (vuokra-asuntoja?) rakennusryhmä on väriltään punainen ja ulkovuoraus on peiterimalaudoitus. Katto on konesaumattua peltiä.

arviointi:

MRKY2015: R,T

lähteet:

Louekari Lauri, Viljanen Kaarlo 1982. Paavolan vanhustentalot Paavola Ruukki. Arkkitehti 1982/3

kohteen nimi: **Pehkolanmäki**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-5-116
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pehkolanmäki on Huumolan viljelysmaisemassa Siikajoen törmälle sijoittuvien rakennusten ryhmä. Törmällä sijaitseva rakennuskanta luo maisemallisen perspektiivin Huumolan alaville viljelyksille, jotka taas nousevat kohti Limingantietä, missä puusto lisääntyy.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Peurakangas**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-97-70
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peurakankaan päärakennus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla, Ilmakankaantien ja Remeksentien risteyksessä. Remeksentietä Heinäkankaan puhtoon saavuttaessa Peurakankaan päärakennus on näkyvä elementti mäen päällä, alavampien viljelysten keskellä. Viljelysten halki virtaa Luohuanjoki. Peurakankaan pihapiiriin kuuluu asuinrakennus, puojirakennus ja vanha savusauna, joka sijaitsee naapurikiinteistön puolella.

Peurakankaan päärakennuksessa on multapenkkiperustus. Hirsirunkoinen rakennus on vuoraamaton. Rakennukseen ikkunat on uusittu 1950-luvulla ja kuisti on rakennettu todennäköisesti 1960-luvulla.

kohteen nimi: **Rintamamiestalo Saarikoski**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-72-1

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alkuperäisasun hyvin säilyttännyt rintamamiestalo Saarikoskentien varressa, peltoaukean laidassa. Talossa on kuusiruutuiset ikkunat ja julkisivut ovat verhoamaton punamullattua hirttä. Somisteet ovat valkoiset. Pihapiirissä on myös jälleenrakennusajan navetta.

arviointi:

MRKY2015: H,S

kohteen nimi: **Rintamamiestalo Savikorpi**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-1-31

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rintamamiestalo luonnonkauniilla paikalla Luohuanjoen varressa. Asuinrakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluu vajarakennus ja sauna. Punamullatussa hirsitalossa on kuusiruutuiset ikkunat ja sopusuhtainen avokuisti.

arviointi:

MRKY2015: H,S

kohteen nimi: **Roppolan luhti**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-1-34
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiettävästi 1700-luvulta periytyvä luhti, joka on ollut läpiajettava. Harmaa luhti seisoo luonnonkiviladelman päällä ja ovissa kauniit peilikuviot.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,T

kohteen nimi: **Ruukin kunnanlääkärin talo ja neuvola**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-39-31

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: lääkärintalo 1910, neuvola 1950-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Suomen Sysiliikkeen (Ab Finska Kolaffären) johtajan taloksi 1910 rakennettu kansallisromanttinen huvila, joka oli myöhemmin kunnanlääkärin talona. Lääkärintalossa on ollut kunnan lääkärin vastaanottotilat sekä asuinhuoneet. Rakennusta on kunnostettu 2000-luvulla ja sen alkuperäinen ulkoasua on muuttunut. Lisäksi pihapiiriin kuuluu vaja- ja huussirakennus.

Lääkäritalon vieressä on jälleenrakennusajan tiilirakenteinen neuvola.

arviointi:

MRKY 2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Saaranieniemi**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-20-54
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1929
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jokirannassa puiston keskellä sijaitseva J. W. Lillqvistin 1929 suunnittelema huvila.

arviointi:

MRKY: R,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Saarikosken koulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-41-3, -41-7

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: vanha koulu 1905, uusi koulu 1959

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Siikajoen törmällä, sillan kupeessa sijaitsevat 1905 ja 1959 valmistuneet koulurakennukset.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Ruukki, Saarikoski rakennusinventointi. Ruukin kunta 2004. Kujala Irene & Hanna Mällinen.

kohteen nimi: **Saarikosken nuorisoseuran talo**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-38-22

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: siirretty nykyiselle paikalle 1930

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1930-luvulla nykyiselle paikalleen siirretty Saarikosken nuorisoseuran talo. 1910-luvulla veistetty Työväenyhdistyksen talo oli aikaisemmin ollut Saarikosken koulua vastapäätä.

historia:

Saarikosken nuorisoseuran talo oli aikaisemmin Työväenyhdistyksen talona Saarikosken koulua vastapäätä. Työväenyhdistyksen lakkautettua toimintansa, jonka jälkeen talo huutokaupattiin. Talo siirrettiin nykyiselle paikalleen Nuorisoseuran taloksi vuonna 1930, jonka yhteydessä sitä jatkettiin molemmista päistä. Talon viereen rakennettiin urheilukenttä. Taloa kunnostettiin aktiivisen nuorisoseuran toimesta ahkerasti.

arviointi:

MRKY2014: H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ruukin kunta 2004. Saarikoski Rakennusinventointi. Inventoijat Irene Kujala ja Hanna Mällinen.

kohteen nimi: **Takalo-Roppola**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-1-36
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiivispihapiiri, jossa on useita tiettävästi 1700-luvun lopulta periytyviä rakennuksia. Ennen suljetusta pihapiiristä on jäljellä edelleen vanha luhtiaitta vellikelloineen. Luhtin käytävän seinässä on merkintä 1794. Luhtiaitan vieressä on harmaa rinta-aitta.

Päärakennuksen ullakolta on löytynyt hirrestä merkintä 1788. Kaiverrus on löytynyt rakennuksen uudemmasta osasta, joten päärakennuksen vanhin osa on rakennettu ennen sitä. On todennäköistä, että myös luhtiaitta on merkintöään (1794) vanhempi.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi hirsirunkoinen navetta, joka on luonnonkiviladelman päälle perustettu. Vähän kauempana sijaitsee aitta 1700-luvulta ja vanha savusauna navetan takana.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Tikkakankaan koulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-417-46-3

kylä/k.osa: Pehkola

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1910

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tikkakankaan yksiopettajainen koulu rakennettiin 1910 ja sitä on uusittu ja laajennettu vuonna 1949, jonka jälkeen se toimi kaksioopettajaisena kouluna. Pihapiiriin kuuluu sauna- ja huoltorakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,I

kohteen nimi: **Yli-Sakari**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-417-15-186
kylä/k.osa: Pehkola
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen pihapiiri, jossa on kaksi vanhaa asuinrakennusta, puoji, rinta-aitta ja sauna. Vanhemman rakennuksen pirttiosa on entinen savupirtti ja sen arvellaan periytyvän 1500-luvulta. Asuinrakennus on kengitetty 1800-luvun puolivälissä. Suurimmat hirret ovat lähes metrin paksuisia, nurkissa on lohenpyrstösälvokset. Pirtissä on ollut vankikoppi, ja rakennuksessa on toiminut myös kauppa.

Päärakennuksen hirsikehä on todennäköisesti 1700-luvun loppupuolelta, mutta rakennus on valmistunut asuinkäyttöön vasta 1900-luvun alussa. Rakennuksessa on mutterikuisti.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Hög**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-99-5
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni asuinrakennus, jonka sanotaan olevan ruotusotilaan torpan. Pihapiiriin kuuluu vanha sauna.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Palokangas**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-43-33
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alussa rakennettu ja vuoden 1917 jälkeen kaksikerroksiseksi korotettu asuinrakennus, jossa on harvinainen nurkista viistetty kaksikerroksinen lasikuisti. Alakerran rakennusmateriaali on piiluttua hirttä ja yläkerran saharhittä. Katto oli alunperin pärettä. Tilalla oli jo alkuaikoina sähkövalot, jotka toimivat Yli-Vaskurin vesimyllystä saadulla virralla.

Navetta rakennettiin vuonna 1948. Pihapiiriin kuuluu myös jyvääittoa.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ruukki, Revonlahti rakennusinventointi. Ruukin kunta 1999, Ympäristötaito Oy.

kohteen nimi: **Palosuon luhti**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-43-33
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksinen kolmiosainen luhti, jonka kahdessa osassa on luhtikäytävä. Luhti on ollut läpiajettava, nyt suljettu hirsiseinällä. Kaunis profilointi etenkin konsoleissa. Luhti on siirretty Kallilasta Palokankaalle, josta sodan jälkeen Palosuon asutustilalle.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Ruukki, Revonlahti rakennusinventointi, Ruukin kunta 1999, Ympäristötaito Oy.

kohteen nimi: **Pöyryn voimala**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-33-12
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
ajoituselite: 1922
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni 1920-luvulla valmistunut sähkövoimala, johon kuuluu yli 100 m pitkä vesikanava.

historia:

Pöyrynkoski on historiallinen mylly- ja sahapaikka, johon vuosisadan alkupuolella rakennettiin yksi Pohjois-Suomen ensimmäistä sähkövoimalaitoksista. Alueen pato- ym. rakennelmat muodostavat kokonaisuuden, vaikkakin siitä puuttuu vanha, puinen voimalaitosrakennus. Historiallisesti merkittävä on myös Pohjois-Suomen ensimmäinen kalaporras, joka kuvastaa joen kasvavaa virkistyskäyttömerkitystä.

Vuonna 1918 teki Siikajoen sähköosuuskunta aloitteen useamman kunnan yhteisen voimalaitoksen perustamisesta koskeen, mutta aika ei ollut vielä otollinen. Vuonna 1919 teki asiasta uuden aloitteen siikajokinen maanviljelijä M.A.Pietola kokouksessa, johon oli kutsuttu Limingan, Lumijoen, Siikajoen, Revonlahden, Paavolan ja Pattijoen kuntien edustajia. Hanke edistyi ja lopullinen perustamiskokous pidettiin Revonlahdella 10.12.1920. Yhtiö perustettiin osuuskuntapohjaisena ja sen nimeksi tuli Voima Oy Pöyry.

Laitos saatiin marraskuussa 1921 käyntiin. Kesällä 1922 rakennustyöt kohdistuivat laitoksen ylä- ja alapuolelle ja jälleen sateet ja niistä aiheutuneet tulvat vaikeuttivat töitä. Neljän kuukauden aikana rakennettiin 240 metriä pitkä betonipato siltoineen, tulva- ja muine varustelaitteineen, kaivettiin 140 metriä pitkä ja noin 5,5 metriä leveä pakovesikanava sekä rakennettiin hirrestä ja kivistä turvapato. Pöyryn voimalaitoksen juhlalliset vihkiäiset järjestettiin 1.10.1922.

Nopeasti kasvanut virranmenekki pakotti Voima Oy Pöyryn hankkimaan v. 1923 voima-asemalle toisen koneparin. Uusi koneisto saatiin käyttökuntoon joulukuussa. Tämän jälkeen rakennettiin vielä henkilökunnan asunto, uusi sauna, pesutupa ja talousrakennus. Konttori -asuntorakennus purettiin v. -84 ja varastorakennukset v. -91.

Voima Oy Pöyryn viimeinen yhtiökokous pidettiin 29.4.1949 ja toiminta, sähköverkko sekä voimalaitokset siirtyivät Revon Sähkö Oy:lle. Lähes 50 vuotta pyörineet päivystysvuorot päättyivät v. 1970, kun voimalaitokselle asennettiin paikallisautomaattiikka. 1.11.1984 tulipalo tuhosi Pöyryn voimalaitoksen automaattisen ohjausjärjestelmän ja konehuoneen osittain, mutta generaattorit säilyivät pienin vaurioin. Tulipalon jälkeen konehuone korjattiin nykyiseen asuunsa. Samoihin aikoihin Revon Sähkö ja Revonlahden jakokunnan toimitsijamiehet ja kalastuskunnan johtokunta sopivat kalaportaan rakentamisesta Pöyrynkoskeen. Pohjois-Suomen jokien ensimmäinen kalaporras valmistui v. 1989. Jokialueen lisääntyneestä virkistyskäyttömerkityksestä kertoo voimalaitoksen alueelle v. 1991 avattu Revonlahden kalastuskeskus sekä 1990 -luvulla pohjoisrannalle rakennettu uusi kalaporras.

arviointi:

MRKY2015: R,H

Lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ruukki, Revonlahti rakennusinventointi, Ruukin kunta 1999. Ympäristötaito Oy.

kohteen nimi: **Relletin asema**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-411-49-28
kylä/k.osa: Revonlahti
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1899
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Relletin asema on valmistunut vuonna 1899 ja se on toiminut samalla ratavartijan asuinrakennuksena. Jugendtyylisen aseman rakentamisessa on käytetty samoja tyyppipiirustuksia, kuin Raahen Lapaluodon ratavartijan asunnossa.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Revonlahden entinen kunnantalo**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-411-36-24

kylä/k.osa: Revonlahti

tyyppi: hallinto

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1923

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Revonlahden Osuusmeijeriksi 1923 rakennettu kaksikerroksinen puutalo. Talossa on toiminut Revonlahden kunnantalo 1946-1973 sekä muun muassa alakoulu, neuvola ja kirjasto. Pihapiirissä on pieni asuintalo ja liiteri.

historia:

Rakennus on rakennettu vuonna 1923 Revonlahden Osuusmeijeriksi. Rakennuksen hirret ovat peräisin Kaparinmäellä aiemmin toimineesta meijerirakennuksesta. Meijeritoiminta rakennuksessa lopetettiin vuonna 1946 ja rakennus siirtyi kunnan omistukseen. Tämän jälkeen rakennusta käytettiin Revonlahden kunnantalona vuosina 1947-1973, äitiys- ja lastenneuvolana 1947-1992, työnvälitystoimistona 1940-1973, kirjastona 1946-1991 sekä Suomen Säästöpankin konttorina 1950-luvulla. Pihalla sijaitsevassa rakennuksessa toimi 1940 ja 1950-luvuilla alakansakoulu sekä Sampo -pankki. Vuodesta 1991 lähtien rakennus on ollut yksityisomistuksessa.

Rakennuksen alkuaian historia liittyy osuustoimintaan ja myöhemmät vaiheet liittyvät Revonlahden historiaan itsenäisenä kuntana sekä kansansivistystyön vaiheisiin. Toisen maailmansodan jälkeen Suomessa alkanut äitiys- ja lastenneuvolatoiminta on hyvin merkittävä osa terveydenhuollon historiaa. Rakennus on edustava esimerkki siitä, miten eri tyyppisiin toimintoihin vanha rakennus voi soveltua.

Alunperin rakennuksessa oli taitekatto, joka muutettiin harjakatoksi v. 1928 sattuneen tulipalon jälkeen.

arviointi:

MRKY2015: R,H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ruukki, Revonlahti rakennusinventointi, Ruukin kunta 1999. Ympäristötaito Oy.

kohteen nimi: **Revonlahden koulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-411-35-38

kylä/k.osa: Revonlahti

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1945-1974

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan kivikoulu, jota on laajennettu useaan otteeseen.

arviointi:

MRKY2015: R,I

kohteen nimi: **Revonlahden pappila ja Suomen sodan muistomerkki**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-411-113-3

kylä/k.osa: Revonlahti

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1809-1863

ajotusselite: pappila 1822, suola- ja kala-aitta 1735 ja holvattu kellari 1700-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Revonlahden pappila vuodelta 1822. Rakennusta laajennettiin ja muutettiin vuonna 1899, mutta rakennuksen lasikuisti on vielä alkuperäisessä asussaan. Vuosien mittaan rakennusta muutettiin edelleen vastaamaan paremmin käyttöään kirkkoherrojen asuntona ja seurakunnan kirkkoherranvirastona. Vuonna 1980 rakennuksen käyttö pappilana päättyi.

Pihapiirissä on myös pappilaa vanhempia rakennuksia. Suola- ja kala-aitta on vuodelta 1735 ja holvattu kellari on myös 1700-luvulta. Tilalla käytiin kuuluisa Suomen sodan aikainen Revonlahden taistelu 27.4.1808, jonka muistoksi pystytettiin 8.8.1935 muistomerkki kotiseututalon kujan suuhun. Muistomerkki on kuutisen metriä korkea kiviobeliski, jota ympäröi kivistä ladottu muuri.

historia:

Pitkin 1800 -lukua puustellissa tehtiin pieniä korjauksia, mutta vasta vuonna 1880 ryhdyttiin suurremonttiin. Remonttien tuloksena puustelli sai mm. uudet lattiat, tulisijat, ovet ja niiden lukot. Vuonna 1920 revonlahtelaiset ottivat 10 000 markan lainan Pappilan korjaustöitä varten. Näiden, tällä kertaa varsin perusteellisten, töiden jälkeen talo oli varsin hyväkuntoinen.

Vuonna 1966 rakennukseen tehtiin laajennus, johon sijoitettiin WC-kylpyhuone ja öljylämmityskeskus. Putkistovetojen yhteydessä huonetilojen lattiaa korotettiin. Valtaosa rakennuksen ikkunoista vaihdettiin kaksijakoisiksi, mutta ullakkokerroksessa säilyivät vielä vanhat nelijakoiset ikkunat. Kylmään ullakkotilaan rakennetut saunatilat ovat ilmeisesti peräisin vuodelta 1979.

1980-luvulla ilman käyttöä jäänyt rakennus siirtyi Ruukin kunnan omistukseen. 1990-luvun alkupuolella se myytiin osaksi vieressä toiminutta eläintarhaa. Rakennus jäi 1990-luvun puolivälissä uudelleen toimeettomaksi. Kunta luovutti huonoon kuntoon päätyneen tilan monien mutkikkaidenkin vaiheiden jälkeen Revonlahden kotiseutuyhdistykselle 20.6.1996, jolloin yhdistys pääsi kunnostamaan rakennusta kotiseututaloksi.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ruukki, Revonlahti rakennusinventointi. Ruukin kunta 1999. Ympäristötaito Oy.

kohteen nimi: **Askolan puoji**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-418-4-90
kylä/k.osa: Ruukki
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ruukin kaupankäynnin historiasta kertova puoji. Ainoa jäänne Askolan pihapiiristä, jonka päärakennuksessa on toiminut muun muassa apteekki, kelloseppä, suutari, lottala, osuuskassa, nimismiehen kanslia ja matkustajakoti.

arviointi:

MRKY2015: H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Ruukki. Ruukin asemanseutu, rakennusinventointi. Ruukin kunta 2004, Kujala Irene & Hanna Mällinen.

kohteen nimi: **Ruukin kansakoulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-418-4-86

kylä/k.osa: Ruukki

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1896, laajennettu 1920

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvun lopun kaunis kansakoulu, jota on laajennettu 1920.

arviointi:

MRKY2015: R,S,I

kohteen nimi: **Ruukin kirkonkylän koulu**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-418-4-173

kylä/k.osa: Ruukki

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1955

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaunis 1955 valmistunut lähes räystäätön kivirakenteinen koulu, jonka rapatuissa julkisivuissa on tiilisomisteita ja jonka aukotus kertoo huonetilojen käyttötarkoituksesta.

Ruukin kirkonkylän koulu sijaitsee Pekkalan kankaalla, mäen päällä. Lähistöllä on muitakin julkisia rakennuksia, kuten terveyskeskus ja seurakuntakoti. Ruukin vanha kansakoulu sijaitsee koulun pihapiirissä.

arviointi:

MRKY2015: H,T,I

kohteen nimi: Ruukin vanha apteekin talo

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-418-4-541

kylä/k.osa: Ruukki

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1923

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1923 rakennettu kaksikerroksinen aumakattoinen entinen apteekkirakennus, jossa on ollut myös apteekkarin asunto. Ikkunoiden ruudutukset ovat rikkaita: kuusiruutuisten ikkunoiden lisäksi rakennuksessa on myös salmiakkiruudutettuja

arviointi:

MRKY2015: R,H

kohteen nimi: **Veturien huolto- ja vesitorni**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-418-42-10

kylä/k.osa: Ruukki

tyyppi: liikenne

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1952

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtion Rautatien 1952 Ruukki-yhtön tiilistä rakennuttama vesitorni maisemallisesti keskeisellä paikalla. 50-60 kuutioiseen vesitorniin pumpattiin vesi Siikajoesta ja sillä "juotettiin" höyryvetureita. Vanha rautatie kulki vesitornin itäpuolitse.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Ruukin kunta 2004. Asemanseutu Rakennusinventointi. Kujala Irene & Hanna Mällinen.

kohteen nimi: **Kastellin kartano**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-19-17
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on suurehko kartanomainen asuinrakennus 1800-luvulta, kaksi aittaa ja navetta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Mat'Heikki**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-3-93
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Siikajoen suistossa rantatöyräällä sijaitseva Mat'heikin pihapiiri muodostuu harmaantuneesta päärakennuksesta, jossa on kaunis aumakattoinen kuisti, kahden huoneen aitasta sekä uudemmasta tallirakennuksesta. Aitan hirsiosan päädyssä on vuosiluku 1858.

Päärakennusta on korjauksissa jonkin verran muutettu. Pihapiiriin kuuluva toinen asuinrakennus on perinteisessä asussa ja se kuuluu nyt Matinheikin tilaan. Talojen tiedetään olleen mukana jo Suomen sodan 1808 tapahtumissa. Myöhemmin ne ovat olleet Reposaari-yhtiön omistuksessa ja sen jälkeen nimismiehen talona.

arviointi:

MRKY2015: R,H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Matinheikki**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-3-69
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Matinheikin pihapiiri on Siikajoen suistoalueella, aavan peltoaukean keskelle Mat`heikin tilan välittömässä läheisyydessä. Pihapiiri rajautuu suuren päärakennuksen ja pitkän puoji- ja tallirakennuksen väliin. Rantatörmällä seisovan päärakennuksen taakse avautuu alava joenrantamaisema niittyineen.

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Nikkilä**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-84-64
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rantaviljelyksiin liittyvä osittain metsän suojaama talouskeskus, jonka pihapiiriin kuuluvat asuinrakennus, navetta ja kaksi puojia. Kauempana tienvarressa on kaksi aittaa, joista toinen on rinta-aitta. Aitat saattavat olla peräisin 1700-luvulta. Kauempana pihapiiristä on myös luonnonkivistä muurattu maakellari.

Asuinrakennuksen pirttipuoli on luultavasti 1800-luvun puolivälin tienoilta oleva entinen savupirtti, jossa on taitteinen sisäkatto. Kamariosa on rakennettu 1875 ja kuisti on vuodelta 1948.

arviointi:

MRKY2015: R,H,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ranta-Ukkola ja Ukkola**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-403-11-18

kylä/k.osa: Siikajoki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Siikajoen rannalla sijaitseva talouskeskus, jossa on kaksi 1800-luvulta periytyvää asuinrakennusta, ulkorakennus ja kolmiosainen luhdista, joka on ollut läpiajettava ja jonka kahdessa osassa on profiloiduin aukoin varustettu luhtikäytävä. Taloa ympäröi viljelysmaisema.

Useat tilan rakennukset ovat olleet nykyisillä paikoillaan jo 1800-luvun puolivälissä. Ranta-Ukkola on siirretty Siikajoen rantaan 1800-luvun alussa, jota ennen se on ollut kujan varressa savupirttinä. Pirtin alle on rakennettu hoviteknikalla lohikellari. Ukkolan asuinrakennus on niin ikään 1800-luvulta ja sitä on laajennettu 1920-luvulla. Rakennuksen ulkoverhous on pääosin alkuperäinen. Ranta-Ukkolan asuinrakennusta vastapäätä sijaitseva rintaluhdillinen puoji on myös siirretty nykyiselle paikalleen kujan varresta 1800-luvun alussa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Siikajoen seurakuntasali**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-403-18-14

kylä/k.osa: Siikajoki

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Siikajoen Ylipään kylän raitin varren seurakuntasali 1900-luvun alkupuolelta. 1960-luvulla seurakuntasaliin on rakennettu lisäosa.

arviointi:

MRKY2015: H,M

kohteen nimi: **Törmälän luhti**
kunta: Siikajoki
kiinteistötunnus: 748-403-8-63
kylä/k.osa: Siikajoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha luhtiaitta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Nuorisoseurantalo**

kunta: Siikajoki

kiinteistötunnus: 748-404-22-19

kylä/k.osa: Ylipää

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1910-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1910-luvulla rakennettu suurehko hirsirakenteinen seurantalo.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.